

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma / Kasvatus- ja perhetyön suuntautumisvaihtoehto

Sanni Tietäväinen

”HEIL ON TIETYST PINNAA OLLA NIITTEN KANS JA OVAT SELLASII VÄ-
LITTÄVIÄ”

TUKIPERHETOIMINNAN MERKITYS ALLE 10-VUOTIAALLE LAPSELLE
VANHEMMAN NÄKÖKULMASTA

Opinnäytetyö 2011

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

TIETÄVÄINEN, SANNI

”HEIL ON TIETYSTÄ PINNAA OLLA NIITTEN KANS
JA OVAT SELLASII VÄLITTÄVIÄ”
TUKIPERHETOIMINNAN MERKITYS ALLE 10-
VUOTIAALLE LAPSELLE VANHEMMAN NÄKÖ-
KULMASTA

Opinnäytetyö

38 sivua + 8 liitesivua

Työn ohjaaja

Lehtori Marita Saura

Toimeksiantaja

Kotkan sijaishuollon toimisto

Joulukuu 2011

Avainsanat

tukiperheet, lapsuus, vanhemmuus, lastensuojelu, avohuolto, kvalitatiivinen tutkimus

Opinnäytetyössä selvitettiin, millaisena vanhemmat näkevät tukiperhetoiminnan merkityksen lapsilleen. Opinnäytetyö keskittyi perheisiin, joissa oli alle 10-vuotiaita lapsia. Tarkoituksena oli tutkia, miten tukiperhe tukee vanhemmuutta ja lapsen myönteistä kehitystä. Lisäksi haastattelujen yhteydessä saatiin palautetta, jonka avulla Kotkan sijaishuolto voi kehittää tukiperhepalveluitaan.

Opinnäytetyön viitekehys muodostui lastensuojelun avohuollon ja sen tavoitteiden sekä tukiperhetoiminnan kuvaamisesta. Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena haastattelututkimuksena, jonka aineistonkeruun menetelmänä oli teemahaastattelu. Aineisto koostui viidestä vanhemman haastattelusta ja sen analysointimenetelmänä käytettiin teemoittelua.

Tukiperhetoiminta täyttää tavoitteensa hyvin. Lapset saivat tukiperheissä tukea kehitykseensä mm. turvallisten aikuissuhteiden sekä erilaisten virikkeiden kautta. Tukiperhetoiminta tuki myös perheiden arkea suomalla vanhemmille heidän kaipaamaansa omaa vapaa-aikaa, minkä ansiosta vanhemmat jaksoivat paremmin hoitaa ja kasvattaa lapsiaan.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Social care

TIETÄVÄINEN, SANNI

”THEY HAVE ENOUGH STRENGTH TO BE WITH THEM AND THEY ARE SO CARING”

THE MEANING OF SUPPORT FAMILY ACTIVITY TO CHILDREN UNDER 10 YEARS OLD ACCORDING TO THEIR PARENTS

Bachelor's Thesis

38 pages + 8 pages of appendices

Supervisor

Marita Saura, lecturer

Commissioned by

Foster care office of Kotka

December 2011

Keywords

Support families, childhood, parenthood, child welfare, Open care, qualitative study

The goal of this study was to clarify how parents see the meaning of support family activity for their children. The study focused on families with children under 10 years old. Its purpose was to study how the support family supports parenting and children's positive advancement. Additionally, the foster care office of Kotka got useful feedback from the interviews that helps them to improve their support family services.

The framework of this study is based on child welfare's open care and its goals. The framework also contains information about support family activity. This work is a qualitative interview study, and the material was collected by using theme interviews that were directed towards five parents of children who have a support family. The material was analyzed using the themes.

According to the results, support family activity fulfils its goals well. Children get support for their advancement by different activities and comfortable relationships with adults. Support family activity also supports families by allowing the parents some much-needed free time that. After that, parents are able to care for and bring up their children in everyday life.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	LASTENSUOJELUN AVOHUOLTO	7
	2.1 Lastensuojelun avohuollon prosessi	7
	2.2 Lastensuojelun avohuollon tukitoimet	8
	2.3 Lastensuojelun avohuollon tavoitteet	9
	2.3.1 Lapsen myönteisen kehityksen tukeminen	9
	2.3.2 Vanhemmuus ja sen tukeminen	11
3	TUKIPERHETOIMINTA	13
	3.1 Tukiperhetoiminnan historiaa	13
	3.2 Tukiperhetoiminta nykypäivänä	14
	3.3 Tukiperhetoiminta Kotkassa	15
	3.4 Tukisuhteen kulku	15
	3.5 Muita tutkimuksia	16
4	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	17
	4.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset	17
	4.2 Laadullinen tutkimus	18
	4.3 Aineistonkeruu	18
	4.4 Teemahaastattelu	19
	4.5 Aineiston analysointi	20
	4.6 Haastatellut perheet	20
5	OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	21
	5.1 Alkukartoitusta	21
	5.2 Lapsen myönteisen kehityksen tukeminen	22
	5.3 Vanhemmuuden tukeminen	25
	5.4 Muita merkityksiä	28
	5.5 Palautetta	29

6 JOHTOPÄÄTÖKSET	31
7 POHDINTAA	33
7.1 Opinnäytetyön haasteita ja oivalluksia	33
7.2 Haastatteluissa esille nousseita asioita	33
7.3 Jatkotutkimusideat	34
LÄHTEET	36
LIITTEET	
Liite 1. Teemahaastattelurunko	
Liite 2. Haastattelupyyntökirje vanhemmille	
Liite 3. Kirje sosiaalityöntekijöille	
Liite 4. Tutkimuslupahakemus	
Liite 5. Tutkimuslupa	

1 JOHDANTO

Kotkan sijaishuolto oli tilannut koululta opinnäytetyön tukiperhetoiminnan merkityksestä kolmesta eri näkökulmasta: lapsen kannalta, vanhempien kannalta ja sosiaalityöntekijän kannalta. Kiinnostuin kyseisestä tilauksesta ja aloin miettiä mahdollisuuksiani tarttua siihen. Näistä minulle valikoitui vanhempien näkökulma ja lastentarhanopettajan kelpoisuuden saamiseksi minun oli otettava opinnäytetyössäni huomioon erityisesti alle 10-vuotiaat lapset. Niinpä päädyin tarkastelemaan valitsemaani aihetta niin, että selvitän vanhempia haastatteleamalla, millaisena he näkevät tukiperhetoiminnan merkityksen lapselleen. Näin sain riittävästi tietoa lapsista, mutta vanhemmatkin pääsivät ääneen. Samalla kartoitin myös vähän sitä, miten vanhemmat näkevät toiminnan tukevan vanhemmuuttaan ja vanhempiana jaksamistaan. Mahdollisuuksien mukaan kysyin myös lapsilta, mitä he pitävät tukiperheessä tärkeimpänä ja mukavimpana.

Kun tutkimusongelma oli muotoutunut, aloin pohtia, millaisilla kysymyksillä pääsisin käsiksi aiheeseen ja millaista teoriapohjaa kyseiset kysymykset vaativat. Aluksi katsoin tarpeelliseksi avata tukiperhetoimintaa yleisesti ja sen jälkeen selvittää Kotkan kaupungin tukiperhetoimintaa. Nämä tiedot ovat mielestäni tarpeellisia, kun tutkitaan Kotkan kaupungin tukiperhetoiminnan merkityksiä, onhan lukijan ymmärrettävä, mistä tukiperhetoiminnassa on kyse. Teoriataustassa kerron myös hieman siitä, keitä tukiperhetoiminnan asiakkaat ovat, eli millaisiin tarpeisiin tukiperhetoiminnalla pyritään vastaamaan. Jonkin verran kerron lastensuojelun avohuollosta yleisesti, sillä se kertoo mielestäni paljon myös tukiperhetoiminnan luonteesta lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Lisäksi kerron vanhemmuudesta ja vanhemmuuden tukemisesta, sillä se on yksi tärkeä tukiperhetoiminnan tavoite ja koituu myös lapsen eduksi. Vanhemman jaksamisen tukeminen on myös yksi yleisimpiä syitä aloittaa tukiperhetoiminta. Tämän lisäksi avaan sitä, mitä tarkoitetaan lapsen myönteisellä kehityksellä ja sen tukemisella, sillä nämä asiat ovat avohuollon tukitoimien ja samalla tukiperhetoiminnan tärkeimpiä tavoitteita.

2 LASTENSUOJELUN AVOHUOLTO

2.1 Lastensuojelun avohuollon prosessi

Koska tukiperhetoiminta on lastensuojelun avohuollon tukitoimi, sitä saadakse on perheen oltava lastensuojelun asiakas. Lastensuojelun tarpeen voi huomata esimerkiksi joku lapsen kanssa työskentelevä tai sivullinen. Joskus myös nuori itse tai lapsen vanhempi tulee hakemaan apua lastensuojelulta. Ongelmallinen tilanne saattaa tulla tietoon myös jossain muussa yhteydessä. (Taskinen 2007, 30.)

Lastensuojeluilmoituksen saatuaan lastensuojeluviranomaisilla on lastensuojelulain (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417, 26. §) mukaan velvollisuus ryhtyä selvittämään, edellyttääkö lapsen tilanne lastensuojelun toimenpiteitä. Kun lastensuojeluilmoitus otetaan vastaan, on välittömästi arvioitava, onko lapsella kiireellistä lastensuojelun tarvetta. Mikäli kiireellistä tarvetta lastensuojelulle ei ole, on sosiaalityöntekijän arvioitava lastensuojelutarpeen selvityksen tarpeellisuus seitsemän arkipäivän kuluessa. Yleensä selvityksen tekeminen katsotaan aiheelliseksi. Selvitys on tarkoitettu tehtäväksi yhdessä lapsen ja hänen huoltajiensa kanssa ja siinä tarkastellaan sitä, tarvitseeko perhe lastensuojelun tarjoamaa apua vai selviytyykö se oman tukiverkostonsa ja mahdollisesti muiden viranomaisten avulla. Mikäli lastensuojelutarpeen selvitys päätetään tehdä, lapselle nimetään hänen asioistaan vastaava sosiaalityöntekijä. Tämän sosiaalityöntekijän on tehtävä lastensuojelutarpeen selvitys yhdessä toisen sosiaalityöntekijän kanssa viivyttämättä, kuitenkin korkeintaan kolmen kuukauden kuluessa asian vireille tulosta. Jos lastensuojelutarpeen selvitys päätetään tehdä, lapsi kirjataan lastensuojelun asiakkaaksi ja siitä ilmoitetaan lapselle ja hänen huoltajilleen, ellei lapsi ole kieltänyt tietojensa luovuttamista vanhemmille tai toiselle heistä. Tässä tapauksessa tietojen luovuttamatta jättämiseen täytyy olla painavat syyt ja se ei saa olla lapsen edun vastaista. (Taskinen 2007, 32, 34 – 35)

Lastensuojelutarpeen selvittämiseksi lapsi on tavattava henkilökohtaisesti ja lapsella on iästä riippumatta oikeus tuoda esiin omat näkemyksensä ja toiveensa. Sosiaalityöntekijällä tai muulla lastensuojelun työntekijällä on tarvittaessa oikeus tavata lasta myös ilman vanhempien suostumusta, mikäli sen arvioidaan olevan lapsen edun mukaista. Tällöin syyt tapaamiselle ilman huoltajan suostumusta kirjataan lasta koskeviin asiakirjoihin ja huoltajalle ilmoitetaan tapaamisesta, ellei se ole selvästi lapsen etujen vastaista. (Taskinen 2007, 35.)

Lastensuojelun tarpeen selvittämistä ja lastensuojelun järjestämistä varten tulee järjestää neuvotteluja lapsen ja perheen sekä heidän läheistensä kanssa. Mukana voi olla myös muita yhteistyötahoja. Sosiaalityöntekijän laatimassa selvityksessä kuvataan lapsen kasvuolosuhteita, huoltajien tai muiden lapsen hoidosta vastaavien henkilöiden toimintaa ja huoltajan mahdollisuuksia huolehtia lapsesta. Mikäli selvitys ei anna aiheutta lastensuojelun toimenpiteisiin, asiakkuus päättyy. Mikäli taas selvityksen perusteella perhe on lastensuojelutoimenpiteiden tarpeessa, laaditaan yhteistyössä lapsen ja huoltajan kanssa asiakassuunnitelma. Asiakassuunnitelmasta selviävät lapsen ja perheen tuen tarve, ne olosuhteet ja asiat, joihin pyritään vaikuttamaan, palvelut ja tukitoimet, joiden avulla tuen tarpeeseen pyritään vastaamaan sekä arvioitu aika, jonka kuluessa tavoitteet pyritään toteuttamaan. Mikäli asianosaisilla on eriäviä näkemyksiä tuen tarpeesta tai palveluiden järjestämisestä, ne kirjataan asiakassuunnitelmaan, mutta ne eivät estä asiakassuunnitelman täytäntöönpanoa. Luonnollisesti on kuitenkin pyrittävä löytämään sellaisia auttamisen muotoja, jotka asianosaiset itse hyväksyvät ja kokevat hyödyllisiksi. Asiakassuunnitelmaa tarkistetaan tarvittaessa, kuitenkin vähintään vuoden välein. (Taskinen 2007, 36 – 39; LsL 27. §, 30. §.)

2.2 Lastensuojelun avohuollon tukitoimet

Lastensuojelun avohuolto on hyvin monimuotoista. Mikäli lastensuojelun tarve johtuu lähinnä riittämättömästä toimeentulosta, puutteellisista asumisolosta tai asunnon puuttumisesta, on kunnan viivytyksettä järjestettävä perheelle taloudellista tukea ja korjattava asumisolosten puutteet tai järjestettävä tarpeiden mukainen asunto. Taloudellista tukea voidaan myöntää myös mm. koulunkäyntiin ja harrastuksiin. (Taskinen 2007, 41 – 42.)

Lastensuojelun on vastattava pakallista tarvetta, joten saatavissa olevat avohuollon tukitoimet vaihtelevat jonkin verran asuinpaikan mukaan. Lastensuojelulaki kuitenkin edellyttää, että jokaisessa kunnassa on tarjolla tietyt palvelut. Myös tukiperhetoiminta kuuluu näihin palveluihin. Muita lakisäätteisiä lastensuojelun avohuollon tukitoimia ovat mm. lasten päivähoito, lapsiperheiden kotipalvelu, perhetyö, hoitopalvelut ja terapia sekä vertaisryhmätoiminta. Avohuollon tukitoimena lapsi voidaan myös sijoittaa joko yhdessä huoltajansa kanssa tai yksin. Kehittyneessä kunnassa on käytettävissä lisäksi mm. seuraavia palveluita: läheisneuvonpito, vauvaperhetyö, kriisityö ja kriisi-

päivystys, tukiasunnot ja turvakotipaikat sekä erilaisia ratkaisukeskeisen työn ja verkostotyön menetelmiä. (Taskinen 2007, 42 – 43.)

2.3 Lastensuojelun avohuollon tavoitteet

Lastensuojelulain mukaan lastensuojelun on tuettava vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä kasvatustehtävässään järjestämällä tarvittavia palveluita ja tukitoimia. Lastensuojelun keskeisiin periaatteisiin kuuluu lapsen suotuisan kehityksen ja hyvinvoinnin edistäminen sekä lapsen huoltajien tukeminen. Edellä mainitut asiat ovat myös lastensuojelun avohuollon tavoitteita. Lain mukaan lastensuojelun on myös pyrittävä ehkäisemään lasten ja perheiden ongelmia sekä puututtava havaittuihin ongelmiin riittävän varhain. Lastensuojelussa otetaan aina ensisijaisesti huomioon lapsen etu esim. ottamalla huomioon, millä tavoin erilaiset ratkaisut turvaavat lapselle mm. tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin sekä jatkuvat ja läheiset ihmissuhteet. Lastensuojelussa on toimittava mahdollisimman hienovaraisesti ja avohuollon tukitoimet ovat ensisijaisia muihin toimiin nähden, ellei lapsen etu muuta vaadi. (LsL 2. §, 4. §, 34. §.)

2.3.1 Lapsen myönteisen kehityksen tukeminen

Lapsen myönteisen kehityksen tukeminen on hyvin laaja ja sen vuoksi melko vaikeasti määriteltävä asia. Professori Vanhalakka-Ruoho sanoo sen olevan mm. lasta suojaavien tekijöiden esim. sosiaalisten suhteiden, omien vahvuuksien ja voimavarojen sekä osallisuuden tunteen vahvistamista. Hänen mukaansa yhdessä eletty arki on kasvun ja kehityksen perusta. Lapset tarvitsevat huolenpidon kokemuksia, arjen taitoja, yhdessäolon kokemuksia, elämänkokemusta ja elämäkulun oppeja. (Vanhalakka-Ruoho 2008.) Nämä kaikki ovat asioita, joita oman perheen ohella myös tukiperhe voi lapselle tarjota.

Voidakseen hyvin, lapsi tarvitsee aikuisen asettamaan rajat ja huolehtimaan rutiineista. Sinkkosen mukaan aikuisen tehtävä huolehtia, että lapsi nukkuu tarpeeksi, syö hyvin ja monipuolisesti sekä huolehtii hygieniastaan. Kinnunen kertoo kirjassaan, että 1990-luvulla yhdeksi keskeiseksi kasvatusihanteeksi on noussut lapsen itsenäisyys. Suomalaiset lapset viettävät muihin lapsiin verrattuna paljon aikaa ilman aikuisten seuraa. Suomessa usein myös äidit käyvät töissä ja tekevät normaalin pituista työpäivää, jolloin lapset ovat usein iltapäivisin keskenään kotona. Sekä suomalaiset että ul-

komaalaiset tutkimukset ovat osoittaneet, että kymmenen tuntia viikossa ilman aikuisen seuraa on riskiraja, jonka jälkeen lapsen kehitys vaarantuu. Lapsi on sopeutuvainen eikä välttämättä ulospäin näytä häiriintyvän yksinolostaan. Liian varhainen yksinolo tuottaa kuitenkin lapselle sisäistä epävarmuutta ja turvattomuuden tunnetta, joka saattaa myöhemmin oirehtia esimerkiksi masennuksena tai keskittymisvaikeuksina. (Sinkkonen 2008, 26; Kinnunen 2003, 137 – 139, 142 – 143.)

Yksinolon lisäksi vanhempien työ saattaa olla riski lasten kehitykselle ja hyvinvoinnille sen stressaavuuden vaikutuksesta. Kinnusen ja Maunon mukaan tutkimukset ovat osoittaneet, että vanhempien työstressi lisää vanhempien ja lasten välisten konfliktien riskiä, mikä taas heijastuu kielteisesti lasten psyykkiseen hyvinvointiin esimerkiksi aiheuttamalla masennusta ja heikentämällä itsearvostusta. Lisäksi stressi ja konfliktitilanteet sisältävät riskin fyysisen voiman ja rankaisun käytölle lasta kohtaan. Toinen tapa reagoida työstressiin on vetäytyminen vuorovaikutuksesta, mikä näkyy mm. vähäisempänä puheena ja huolenpitona lapselle. (Kinnunen & Mauno 2002, 108.)

Kinnusen mukaan kehittyäkseen luovaksi aikuiseksi ihmisen täytyy ensin olla luova lapsi. Sinkkonen kertoo leikin heijastavan kaikkea sitä, mitä lapsen kehityksessä on meneillään. Leikki on tutkimisen, kyseenalaistamisen, sopeutumisen, sopeuttamisen ja hallitun anarkian sekoitus. Leikki on toimintoja, joiden tarkoituksena on auttaa lasta selviytymään maailmassa. Kinnusen mukaan lapsi harjoittelee leikkiessään omaaloitteisuutta ja luovuutta. Lisäksi lapsi kehittää kielellisiä taitojaan, älyllisyyttään ja ongelmanratkaisutaitojaan. Leikkiessään lapsi kehittää kykyjä, joille myöhempi oppiminen ja työnteko rakentuvat. Roolileikkien kautta lapsi myös opettelee elämän pelisääntöjä ja eläytyy kokeilemaan erilaisia rooleja. Näin lapsi oppii empatiakykyä. Kaiken tämän vuoksi Sinkkonen sanoo leikin herättämisen ja sille tilan raivaamisen olevan aikuisten tärkeimpiä tehtäviä. (Kinnunen 2003, 67 – 68, 73; Sinkkonen 2008, 223 – 224.)

Mielikuvitusta lapsi käyttää myös kuunnellessaan satuja. Kinnusen mukaan lapsi pysyy jo nelivuotiaana keskittymään pelkkään kuuntelemiseen, jolloin kuvittamattomien satujen määrää voi lisätä. Sadut tarjoavat lapselle mahdollisuuden käsitellä omia pelkojaan aikuisen turvallisessa läheisyydessä. Tämä vahvistaa lapsen uskoa hyvän voittoon ja omaan selviytymiseen elämässä. Monessa perheessä lapsille lukeminen vähenee tai jää kokonaan siinä vaiheessa kun lapsi oppii itse lukemaan. Lapsen lukutaito ei

kuitenkaan korvaa sitä pääsyä mielikuvitusmaailmoihin, jonka yhteinen lukuhetki tarjoaa. Yhteinen lukuhetki tarjoaa myös kiireetöntä yhdessäoloa ja läheisyyttä. (Kinnunen 2003, 74 – 75, 155.)

Nykypäivänä on tärkeää ottaa huomioon myös median vaikutus lapsiin ja lapsuuteen. Kinnusen muistuttaa, että aikuisen tehtävä on suojella lasta ikätasoon sopimattomalta materiaalilta sekä opettaa lasta elämään median kanssa. Lapsen luontaiseen kehitykseen kuuluu hidas ja herkkä elämän salaisuuksien oppiminen, mille nykyaikainen media muodostaa suuren riskin. Valikoimattoman televisionkatselun kautta lapset joutuvat helposti liian varhain kasvokkain aikuisten maailman kanssa. Tutkimusten mukaan jopa yli puolet kuudesluokkalaisista viettää enemmän kuin kolme tuntia päivässä televisiota katsellen. Tämäkin on osittain seurausta siitä, että lapset viettävät suhteellisen paljon aikaa yksin tai keskenään kotona, jolloin he helposti käyttävät aikaansa television ja tietokoneen parissa. Joissakin kodeissa televisiota pidetään jatkuvasti auki, vaikka sitä ei kukaan aktiivisesti katsoisikaan. Televisiosta kantautuva jatkuva häly kuormittaa lapsen hermostoa ja altistaa lapsen levottomuudelle, aggressiivisuudelle, ärtyneisyydelle ja väsymykselle. (Kinnunen 2003, 162 – 165.) On siis selvää, että lapsen myönteisen kehityksen tukemiseen kuuluu median käytön rajoittaminen.

2.3.2 Vanhemmuus ja sen tukeminen

Vanhemmuuden tukeminen tarkoittaa laajasti ottaen kaikkia niitä viranomaisten tai palvelun tuottajien toimia, joilla pyritään kehittämään lapsiperheiden ja heidän välittömän arkiympäristönsä mahdollisuuksia edistää lasten suotuisaa kasvua ja kehitystä. Lapsen kasvuympäristöistä merkityksellisin on lapsen perhe ja lapsen hyvä suhde vanhempiin. Vanhemmuuden tukemisella pyritäänkin monin tavoin tukemaan lapsen suhdetta vanhempiinsa tai muihin huoltajiinsa. (Vanhempien ja huoltajien tukeminen.)

Lapsiperheen arki on hyvin sitovaa ja parisuhteessa elävät vanhemmat kaipaisivat välillä kahdenkeskistä aikaa. Ensimmäisen lapsen syntymä on parisuhteelle aina suuri muutos, mutta myös seuraavien lasten syntymät merkitsevät muutosta parisuhteelle. Jokainen uusi lapsi tuo mukanaan lisää työtä arjessa ja enemmän menoja. Kotitöiden jako onkin yleensä suurin eripuraa aiheuttava tekijä pikkulapsiperheissä. Lapsiperheen vanhemmat kokevat usein, että aikaa parisuhteen hoitamiseksi on vaikea löytää. Perheen vanhemmat kyllä elävät yhdessä, mutta samaan aikaan he kaipaisivat enemmän läheisyyttä toisiltaan. Ratkaisuksi tilanteeseen nähdään esimerkiksi kahdenkeskisen

viikonlopun viettäminen tai yhteinen lomamatka ilman lapsia. (Bäck-Wiklund 2004, 54; Lämsä, Malinen & Rönkä 2009, 153.) Tämä on yksi tärkeimpiä tukiperhetoiminnan mahdollisuuksista tukea vanhemmuutta ja vanhempien arjessa jaksamista.

Nykyaikana ihmisten luonnolliset sosiaaliset verkostot saattavat olla hyvin pieniä, mikä johtuu osaltaan työn ja opiskelujen perässä muutosta. Aiemmin lasten isovanhemmat ja muu sukuyhteisö olivat kiinteä osa lasten kasvatusta. Heiltä vanhemmat saivat tukea ja neuvoja ja sukulaiset osallistuivat yhteisvastuullisesti lasten kasvatukseen. Nykyään vanhemmilla ei välttämättä ole enää suvun ja muun yhteisön antamaa tukea vanhemmuudelleen ja kasvatustyölleen samalla tavalla kuin ennen, vaan vanhemmuudesta on selvittävä hyvin itsenäisesti ja tarvittaessa ammattikasvattajiin turvaten. Lisäksi erot ovat nykyään hyvin yleisiä, mikä vain lisää lapsista pääasiassa huolehtivien vanhempien taakkaa selvitä kasvatustyöstä yksin. (Hokkanen 2002, 119; Rautiainen 2001, 60; Hirvilammi 2002, 13.)

Myös työelämä vaikuttaa vanhemmuuteen, kuten jo aiemmin on todettu. Kinnusen ja Maunun mukaan ihmisten työmäärä, kiire, kiristynyt kilpailu työelämässä, tulostavoitteet sekä työn epävarmuus ovat lisääntyneet. Lisäksi nykyaikaisessa tietoyhteiskunnassa työtä voi tehdä melkein missä vain ja milloin vain, mikä on riski työaikojen pidentymiselle. Ajan puute onkin usein asiantuntijoiden suurin huoli, kun puhutaan vanhemmuudesta. Vanhemmat itse eivät koe ajan puutetta niin vakavana ongelmana. Ehkäpä he luottavat yhdessä vietetyn ajan laadun korvaavan sen määrän. Viime aikoina on kuitenkin osoitettu tämä luulo virheelliseksi ja todettu, ettei perheen parissa vietetyn ajan määrää voi korvata sen laadulla. Lasten kanssa yhteisen arjen eläminen mahdollistaa lasten kokemusten kuuntelun ja luo lapsen kehitykselle ja hyvinvoinnille tärkeää huolenpidon ja turvallisuuden ilmapiiriä. Työ on yhteydessä vanhemmuuteen myös työssä koettujen kokemusten ja tuntemusten kautta. Esimerkiksi työssä koettu tyytyväisyys, stressi ja uupumus leviävät helposti myös kodin ilmapiiriin ja vanhemmuuteen. (Kinnunen & Mauno 2002, 104 – 105.)

Vuoden 2000 perhebarometrissa yli puolet vanhemmista kertoivat tarvitsevansa ammattikasvattajien tukea kasvatustehtävässään ainakin silloin tällöin. Ammattikasvattajat arvioivat tuen tarpeen vielä tätäkin suuremmaksi. Stakesin ”Vanhemmuuden aika”-hankkeeseen liittyvän kyselyn mukaan vanhemmat tarvitsevat aivan konkreettista tukea ja neuvoja jopa lasten perushoitoon liittyvissä asioissa. Tutkimusten mukaan am-

mattikasvattajat kokevat vanhemmuuden tukemisen olevan kuuntelua, ymmärtämistä, keskustelua ja uuden tiedon välittämistä. Tukeminen on molemminpuolista vuorovaikutusta, josta on hyötyä sekä vanhemmille että ammattikasvattajille. Vanhemmuuden tukeminen on myös perheiden auttamista ongelmanratkaisussa sekä uusien ongelmien syntymisen ehkäisemistä. Vanhemmuuden tukemisessa keskeistä on pyrkiä parantamaan vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta sekä vanhempien kykyjä kasvattajina ja hoitajina. Vanhempien ollessa lapsen varhaisvuosien tärkeimpiä vaikuttajia on heidän kyettävä toimimaan lapsen kanssa tämän kokonaisvaltaista kehitystä tukien. (Hirvilammi 2002, 16, 18 – 19.)

3 TUKIPERHETOIMINTA

3.1 Tukiperhetoiminnan historiaa

Tukiperhetoiminnan taustalla on Pelastakaa Lapset ry:n kesälapsi- ja lomatoiminta. Kauppi ja Rautanen kertovat kirjassaan, että jo vuonna 1930 Pelastakaa Lapset ry:n toimintakertomus mainitsee kymmenen lapsen viettäneen kesäänsä Koteja Kodittomille Lapsille -yhdistyksen järjestämässä kesäkodissa. Alkuaikoina kesälapsitoiminta keskittyi alle kouluikäisiin lapsiin, sillä kouluikäisillä lapsilla oli mahdollisuus päästä esim. kaupunkien järjestämiin kesäsiirtoloihin. Vuonna 1962 järjestön sosiaalivaliokunta tähdensi, että toiminta on suunnattava vaikeista sosiaalisista lähtökohdista tuleviin lapsiin. Vähitellen kesäkoteihin alettiin sijoittaa myös fyysisesti vammautuneita ja psyykkisesti häiriintyneitä lapsia. (Kauppi & Rautanen 1997, 193 – 194, 196, 198.)

Tultaessa 70-luvulle kesälapsitoiminnasta tuli lasten lomatoimintaa ja se alettiin nähdä yhteiskunnan kannalta tärkeämpänä. Sitä alettiin myös liittää osaksi varsinaista lastensuojelujärjestelmää. Vuonna 1986 Pelastakaa Lapset käynnisti kaksivuotisen Pohjois-Karjala-projektin, jonka tarkoituksena oli selvittää lasten lomatoiminnan mahdollisuuksia ennaltaehkäisevässä lastensuojelutyössä. Lasten lomatoimintaa haluttiin kehittää ympärivuotiseksi kriisipalveluksi ja tukiperhepalveluksi vaikeuksissa oleville perheille. Lomatoiminta laajeni niin, että 1980-luvulla Pelastakaa Lapset ry:n kaikki toimistot sijoittivat lapsia lomakoteihin ja yhä useampi lomakoti toimi lapsille tukiperheenä. Tämän myötä alettiin tukiperhetoimintaa kehittää työn itsenäisenä osana 1990-luvulla. Lamavuosien aikana huomattiin lomatoiminnan yhä useammin vastanneen lastensuojelun avohuollon tarpeisiin ja joskus sillä oli korvattu tai lykätty lapsen huostaanottoa. Vuoteen 1996 mennessä oli lomaperheiden lisäksi tukiperheen saanut

359 lasta ja siitä kehittyi nopeasti osa järjestön ehkäisevää lastensuojelutyötä. (Kauppi & Rautanen 1997, 197 – 199.)

3.2 Tukiperhetoiminta nykypäivänä

Tukiperhetoiminta on lakisääteinen lastensuojelun avohuollon tukitoimi, jonka tarkoituksena on edistää ja tukea lapsen myönteistä kehitystä sekä tukea ja vahvistaa vanhempien, huoltajien ja lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden kasvatustaitoja ja -mahdollisuuksia. Tuettava lapsi viettää tukiperheessä yleisimmin yhden viikonlopun kuukaudessa, mutta varsinkin loma-aikoina lapsi voi olla tukiperheessä pidempäänkin. (Taskinen 2007, 41 – 42; Tukiperhe ottaa lapset yökylään, tukihenkilö on lapsen luottoaikuinen.)

Tukiperheet ovat vapaaehtoisia, ja niille maksetaan kuntakohtaisesti vaihtelevaa kulkukorvausta ja palkkiota. Ennen tukiperheeksi hyväksymistä perheen tilanne sekä motiivit ja valmiudet ryhtyä tukiperheeksi selvitetään. Tukiperheet ovat vaitiolovelvollisia ja heidät koulutetaan tehtäväänsä. Tukiperheitä myös tuetaan ja ohjataan tarpeen mukaan. Esimerkiksi Kotkassa tukiperheille järjestetään kuukausittain työnohjauksellinen vertaisryhmä, sekä kahdesti vuodessa virkistystä mm. retkien muodossa. (Lapsi tukiperheessä; Tukiperhe ottaa lapset yökylään, tukihenkilö on lapsen luottoaikuinen; Tukihenkilö tai tukiperhe.)

Yleisimpiä syitä tukiperheen hakemiselle ovat mm. yksinhuoltajuus, vanhemman tai vanhempien tarve omalle ajalle, perheen heikko sosiaalinen tukiverkosto ja vaikea elämäntilanne. Vanhempien uupumiseen voivat johtaa myös sairaudet, vaikeudet ihmissuhteissa ja taloudelliset huolet. Edellä mainitun kaltaisissa tilanteissa elävät vanhemmat arvostavat sitä, että heillä on paikka, johon lapset voi viedä turvallisesti mielin ja he itse saavat sillä aikaa levätä ja rentoutua. Samalla lapsi saa uudenlaisia virikkeitä tukiperheessään. Hän saa tutustua uusiin ihmisiin ja näkee miten heidän perheessään eletään. Lapselle on usein paljon etua siitä, että hän saa osallistua erilaisen perheen elämään. Esimerkiksi jos lapsella ei ole sisaruksia, tukiperheessä saattaa olla muita lapsia leikkikavereiksi. Erityisesti yksinhuoltajan lapselle on usein hyötyä siitä, että hän saa osallistua elämään perheessä, jossa on kaksi aikuista ja näin tukiperheen aikuiset voivat osaltaan korvata lapsen elämästä mahdollisesti puuttuvaa naisen tai miehen mallia. (Tuettavat perheet; Tukiperhe ottaa lapsen yökylään, tukihenkilö on lapsen luottoaikuinen.)

3.3 Tukiperhetoiminta Kotkassa

Kotkan sijaishuollon toimistossa työskentelevä sosiaalihoaja Tuula Kiuru kertoo, että Kotkassa on tuettu lapsia ja perheitä tukiperhetoiminnan avulla jo yli kymmenen vuoden ajan. Viimeiset kahdeksan vuotta toiminta on ollut aiempaa tavoitteellisempaa, sillä sijaisperhe- ja tukihenkilötoiminnan kehittäminen on kuulunut yhden sosiaalityöntekijän työnkuvaan. Vuonna 2010 sijaishuollon toimistoon saatiin lisää henkilökuntaa, kun perhehoidon määrä on lisääntynyt ja palvelua myydään myös lähikunnille. Tukiperhe- ja tukihenkilötoiminta siirrettiin tämän uuden työntekijän vastuulle. (Kiuru 2011.)

Syksyllä 2011 Kotkassa oli 74 tukiperhettä, joissa kävi yhteensä 130 lasta. Syksyyn mennessä vuoden 2011 aikana tukiperhetoiminnan piirissä on ollut 148 lasta. Tukiperhetoiminta on reilun kymmenen vuoden aikana kasvanut huomasti. Vuonna 1998 tukiperheitä oli Kotkan seudulla 17 ja niissä käyviä lapsia oli 65, kun taas vuonna 2010 tukiperheitä oli 84 ja niissä kävi 164 lasta. (Kiuru 2011.)

Kotkassa sijaishuollon toimisto vastaa tukiperheiden rekrytoinnista ja koulutuksesta sekä yhdistää sopivat lapset ja tukiperheet. Se myös tukee tukiperheitä ja huolehtii palkkioiden maksusta. Kaksi kertaa vuodessa pidetään asiasta kiinnostuneille info-ilta, jossa sijaishuollon toimiston työntekijät kertovat sijaisperhe-, tukiperhe- ja tukihenkilötoiminnasta. Kerran vuodessa järjestetään koulutus tuleville tukiperheille. (Kiuru 2011.)

Kotkassa tukiperhetoiminta on aina lastensuojelun tukitoimi ja lapsen sosiaalityöntekijä seuraa tukisuhteen kulkua. Noin kerran vuodessa sosiaalityöntekijä kutsuu koolle neuvottelun, jossa käydään läpi kuulumiset sekä sovitaan tukisuhteen jatkumisesta tai päättymisestä. Pisimmät tukisuhteet ovat Kotkassa kestäneet hieman yli kymmenen vuotta, mutta keskimääräinen kesto on kolme – neljä vuotta. Useimmiten tukisuhde päättyy, kun lapsi perheineen muuttaa pois paikkakunnalta tai tämältyypin tuen tarve loppuu esim. lapsen kasvamisen myötä. (Kiuru 2011.)

3.4 Tukisuhteen kulku

Kun tukiperheeksi aikova perhe on käynyt koulutuksen, se voi esittää toiveita siitä millaisen lapsen he tuettavakseen haluaisivat. Vastaavasti tuettava perhe voi esittää

toiveita heille valittavasta tukiperheestä. Sosiaalityöntekijän tehtävänä on etsiä toisilleen sopivat tukiperhe ja tuettava perhe, minkä jälkeen järjestetään tapaaminen kaikkien osapuolten kesken. Tapaamisessa käydään läpi osapuolten odotuksia ja toiveita sekä keskustellaan siitä, miten toiminta käytännössä toteutettaisiin. Mikäli tukisuhde päätetään aloittaa, laaditaan yhdessä tukiperhesuunnitelma, jossa määritellään mm. tuen tarve, tukisuhteen kesto sekä toiminnan tavoitteet. Samalla sovitaan myös yhteisistä pelisäännöistä esim. lapsen kuljetusten, aikataulujen ja yhteydenpidon suhteen. (Korhonen 2005, 20 – 21; Tietoa tukiperheenä toimimisesta.)

Tukisuhteen aikana järjestetään yhteistapaamisia tukiperheen, tuettavan perheen ja sosiaalityöntekijän kesken vähintään kerran vuodessa. Tapaamisissa arvioidaan tukisuhteen etenemistä, käsitellään mahdollisesti ilmenneitä pulmia sekä tarvittaessa kerrataan tukisuhteen pelisääntöjä. Tapaaminen järjestetään viimeistään silloin, kun sovitaan tukisuhteen jatkumisesta tai päättymisestä. Tukisuhde voi päättyä monista erisyistä. Parhaassa tapauksessa tukisuhde voidaan päättää, kun tuettavan perheen tilanne on kohentunut niin paljon, ettei tarvetta tuelle enää ole. Tukisuhde voi päättyä myös esimerkiksi yhteistyön sujumattomuuden vuoksi. Joskus kuitenkin tukiperheen ja tuettavan perheen välille syntyy niin kiinteä yhteys, että yhteydenpitoa jatketaan vaikka tukisuhde olisi jo päätettykin. (Korhonen 2005, 22 – 24; Lapsi tukiperheessä.)

3.5 Muita tutkimuksia

Jenni Mukkala ja Henna Myllymäki tutkivat opinnäytetyössään, minkälaisia kokemuksia vanhemmilla on Pelastakaa Lapset ry:n järjestämästä tukiperhetoiminnasta ja miten se on vaikuttanut heidän elämäänsä. Heidän tavoitteenaan oli saada tukierheessä käyvien lasten vanhempien ääni kuuluviin sekä saada vanhemmilta kehittämissideoita Pelastakaa Lapset ry:n tukiperhetoiminnan kehittämiseksi. Heidän tutkimuksessaan oli mukana seitsemän äitiä, joista viisi oli yksinhuoltajia ja kaksi eli uusperheessä. (Mukkala & Myllymäki 2007, 3, 26, 32.)

Riina Kauppilan ja Susanna Salon opinnäytetyössä oli tarkoituksena kerätä tukiperhe- ja tukihenkilötoiminnan palveluita käyttäneiltä lapsiperheiltä kokemuksia siitä, mitä hyötyä tuesta on ollut ja onko se vastannut odotuksia. Heidänkin tavoitteenaan oli saada myös kehittämissuhteita. Heidän tutkimuksessaan oli mukana kolme perhettä, joista yhdellä oli tukiperhe ja kahdella tukihenkilöt. Kaikki haastateltavat olivat yksinhuoltajaaiteja. (Kauppila & Salo 2011, 18, 21.)

Pelastakaa Lapset ry:n keskustuimiston lastensuojelupalvelujen kehittämissyksikkö toteutti vuonna 2007 kyselyn, jonka tarkoituksena oli kysyä tukiperheessä käyviltä lapsilta, heidän vanhemmiltaan sekä tukiperheiltä heidän näkemyksiään ja kokemuksiaan tukiperhetoiminnasta. Selvityksessä oli mukana 85 lasta, 83 vanhempaa sekä 174 tukiperhettä. (Tukiperhetoiminta – Jaettu kokemus yhteisistä hetkistä, tuesta ja lapsen ilosta!, s. 2.) Näiden tutkimusten tuloksia on verrattu tämän opinnäytetyön tuloksiin johtopäätöksissä.

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

4.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyössäni tutkimusongelmana on, millaisena vanhemmat näkevät tukiperhetoiminnan merkityksen alle 10-vuotiaalle lapselleen. Tärkeää on tieto siitä, onko mikään muuttunut sen jälkeen, kun tukiperhesuhde aloitettiin. Tutkimusongelmaan pyritään löytämään vastausta seuraavien tutkimuskysymysten avulla:

- Miten tukiperhetoiminta on tukenut lapsen myönteistä kehitystä?
- Miten tukiperhetoiminta on tukenut vanhemmuutta ja mikä merkitys sillä on ollut lapselle?
- Mitä muita merkityksiä tukiperhetoiminnalla on ollut lapselle?

Tukiperhetoiminnan tavoitteilla tarkoitan niitä tavoitteita, joita laki asettaa avohuollon tukitoimille, sekä sitä, mitä tukiperhetoimintaa järjestävät tahot toivovat toiminnalla saavutettavan. Lisäksi jokaisella perheellä on omia tavoitteitaan, jotka on merkitty asiakassuunnitelmaan.

Tukiperhetoiminnan muilla merkityksillä lapselle tarkoitan kaikkea sitä, mitä vanhemmat tuovat esille, mutta mikä ei varsinaisesti kuulu lastensuojelun avohuollon ja tukiperhetoiminnan tavoitteisiin. Tämän kohdan halusin pitää mielessä, sillä tarkoitukseni oli tutkia nimenomaan vanhempien itsensä tukiperhetoiminnalle antamia merkityksiä, jotka saattavat olla hyvinkin perhe- ja lapsikohtaisia.

4.2 Laadullinen tutkimus

Tutkimusote on kvalitatiivinen (laadullinen). Kvalitatiivisen tutkimusotteen käyttäminen opinnäytetyössäni on perusteltua, sillä tutkimusongelmani käsittelee ihmisten asioille antamia merkityksiä ja opinnäytetyön on tarkoitus selvittää, mitä ihmiset ajattelevat. Yksi kvalitatiivisen tutkimuksen tyypillinen piirre on se, että tutkittavien näkökulmat ja ”ääni” pääsevät esille (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164). Tästä opinnäytetyössäni on kyse ja siihen pyrin.

4.3 Aineistonkeruu

Haastateltavat saatiin sijaishuollon kautta. Sijaishuolto lähetti sopiville perheille haastattelupyynnön kirjeitse. Kirjeessä oli mukana vastauskuori, jolla haastatteluun suostuneet perheet lähettivät suostumuksensa sijaishuollon toimistolle. Kirjekuoret haettiin toimistolta avaamattomina, jotta perheiden kanssa työskentelevät työntekijät eivät saaneet tietää, mitkä perheet olivat mukana tutkimuksessa. Haastateltavien osoitteet saatiin toimistotyöntekijältä. Kaikille alueen sosiaalityöntekijöille lähetettiin info-kirjeet, jotta he tietäisivät, mistä on kyse. Haastattelut oli mahdollista suorittaa haastateltavien kotona tai sijaishuollon tiloissa. Kaikki haastateltavat tahtoivat, että haastattelut tehtiin heidän kotonaan. Aiemmin oli ajateltu, että haastateltaville olisi voinut etukäteen lähettää haastattelussa käytettävät teemat, jotta he tietäisivät mistä on kyse. Tämä jäi kuitenkin tekemättä, mikä ei mielestäni häirinnyt mitenkään haastattelujen onnistumista. Saattaahan toki olla, että aineisto olisi ollut erilainen, mikäli haastateltavilla olisi ollut mahdollisuus pohtia asioita pidempään. Haastattelujen äänittämiseen käytettiin koulusta lainattavaa nauhuria ja äänitetty aineisto litteroitiin ja analysoitiin.

Kotkan kaupungin tukiperhetoiminnan piirissä oli 38 opinnäytetyöhöni soveltuvaa perhettä. Toukokuussa 2011 lähetettiin kirjeet, joissa haastatteluun suostuvia pyydettiin lähettämään yhteystietonsa oheisessa palautuskuoressa. Vastauksia tuli määrällisesti viisi, jolloin vastausprosentti oli noin 13,2. Määräajan jälkeen saapui vielä yksi vastauskirje, joten lopullinen vastausprosentti oli noin 15,8. Lopulta kävi kuitenkin niin, että yhteen vastanneeseen en saanut yhteyttä, joten lopulliseksi haastattelujen määräksi jäi viisi.

4.4 Teemahaastattelu

Aineistonkeruumenetelmäni on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä, jota kutsutaan teemahaastatteluksi. Teemahaastattelussa oleellisinta on se, että haastattelu etenee tiettyjen keskeisten teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten, eikä yksityiskohtaisten kysymysten mukaan. Tämä tuo hyvin tutkittavien oman äänen kuuluviin. Teemahaastattelussa korostuvat ihmisten omat tulkinnat asioista sekä heidän asioille antamansa merkitykset. Teemahaastattelun osalta ei ole olemassa totuutta siitä, pitääkö kaikille haastateltaville esittää kaikki suunnitellut kysymykset ja pitääkö kysymykset esittää samassa järjestyksessä. Yhdenmukaisuuden aste vaihtelee tutkimuksesta toiseen ja vaihteluväli on melko avoimesta strukturoidusti etenevään haastatteluun. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 47 – 48; Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.)

Teemahaastattelu sopii tähän opinnäytetyöhön erityisesti siksi, että sen avulla on mahdollista saada ihmisten omaa ääntä kuuluviin. Yhdenmukaisuudesta omassa opinnäytetyössäni lähtisin siitä, että esitin kaikki suunnittelemani tarkentavat kysymykset kaikille haastateltaville, mutta kysymysten muoto ja järjestys saattoivat vaihdella. Haastattelussa hyvänä asiana näen myös sen, että minun on mahdollista esittää tarkentavia kysymyksiä tarpeen mukaan ja oikaista väärinkäsityksiä, mikä lisää vastausten luotettavuutta. Tulosten luotettavuutta lisää myös se, että haastattelut suoritettiin haastateltavien kotona. Hirsjärvi ja Hurme kertovat teemahaastattelun edellyttävän hyvää kontaktia haastateltavaan, minkä vuoksi haastattelupaikan tulisi olla rauhallinen ja haastateltavalle turvallinen. Tarkoitukseen sopiva haastattelupaikka lisää tutkimukseni luotettavuutta. Kaikkien haastattelujen aikana myös lapset olivat kotona, mikä saattoi osaltaan heikentää tutkimuksen luotettavuutta, sillä lapsista aiheutui välillä keskeytyksiä haastatteluihin. Toisaalta taas oli hyvä, että lapset olivat kotona, sillä näin ollen minun oli mahdollista saada hieman myös heidän ääntään kuuluville haastatteluissa. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 74)

Haastattelun käyttö aineistonkeruumenetelmänä sisältää kuitenkin myös riskejä tutkimuksen pätevyydelle. Yksi asia, jonka huomasin omissa haastatteluissani, on se, että haastattelujen myötä kehityin luovemmaksiksi ja varmasti myös paremmaksiksi haastattelijaksi. Näin ollen minussa oli varmasti eroa haastattelijana ensimmäistä ja viimeistä haastattelua tehdessäni.

4.5 Aineiston analysointi

Litteroin aineiston kirjoittamalla äänitetyn aineiston tietokoneelle sanasanaisesti. Tässä vaiheessa en vielä valikoinut aineistoa juurikaan, vaan kirjoitin pääasiassa kaiken, mitä nauhalla sanottiin. Joissakin kohdissa jätin jotain kirjoittamatta, mikäli juttelimme haastateltavan kanssa jostakin mikä ei liittynyt aiheeseen. Litteroinnin jälkeen teemoittelin aineiston haastatteluteemojen mukaan. Teemoittelu sopi mielestäni hyvin käytettäväksi tässä opinnäytetyössä, sillä siinä painottuu, mitä kustakin teemasta on sanottu. Tarkoituksena on etsiä aineistosta tiettyä teemaa kuvaavia näkemyksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.) Aineistosta nousseet mielenkiintoiset aiheet, jotka eivät suoranaisesti vastaa tutkimusongelmaani, käsittelin pohdinnassa.

Tutkimuksen luotettavuutta heikentävä tekijä saattaa olla se, että muutaman kerran äänitettyä aineistoa litteroidessani en saanut selvää jostakin sanasta. Tähän auttoi kuitenkin hieman se, että litteroin aineistot aina pian haastattelujen jälkeen ja muistin vielä hyvin mitä haastateltava kyseisessä kohdassa oli sanonut. Haastattelujen litteroiminen mahdollisimman pian haastattelun jälkeen sekä se, että haastattelija itse myös litteroi aineiston parantaa tutkimuksen laatua. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 185)

Aineiston litteroimiseen tarvitsin tietokoneen ja kuulokkeet. Tietokonetta tarvitsin myös aineiston käsittelyssä. Käyttämäni aineiston analysointimenetelmät eivät vaatineet tietokoneelta mitään erityistä, tavallinen tekstinkäsittelyohjelma riitti. Suunnitellin aloittavani aineiston käsittelyn mahdollisimman pian haastattelujen jälkeen, ehkä jo osittain niiden aikaa ja näin teinkin. Aloitin siis aiemmin tehtyjen haastattelujen litteroimisen jo ennen viimeisiä haastatteluja. Tämä oli mielestäni hyvä käytäntö, sillä haastattelujen litteroiminen oli helpompaa, kun ne olivat vielä tuoreessa muistissa.

4.6 Haastatellut perheet

Haastattelin viittä vanhempaa, joiden lapsilla on tukiperhe. Haastattelupyyntökirjeeseen ja myöhempisiin yhteydenottoihini vastanneista kolme oli naisia ja kaksi miestä. Lapsia perheissä oli kaksi – kolme. Yhdessä perheessä toinen vanhemmista oli maahanmuuttajataustainen. Haastatellut edustivat kattavasti kumpaakin sukupuolta ja lisäksi yhden vanhemman maahanmuuttajatausta toi aineistoon oman lisänsä. Tilaisuuksien tullen annoin myös lapsille mahdollisuuden tuoda esiin oman näkemyksensä ja

jokaisen haastattelun yhteydessä kysyin lapsilta että mikä heidän mielestään on tukiperheessä parasta.

5 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

5.1 Alkukartoitusta

Suurimmalla osalla haastatelluista tukisuhde oli ollut voimassa vuodesta kahteen vuoteen, mutta yhdellä haastatellulla tukisuhde oli ollut voimassa jo yli neljä vuotta. Yhden haastateltavan kohdalla tukisuhde oli lopetettu noin kaksi kuukautta ennen haastattelua. Tukiperhettä oli yleisimmin ehdotettu perheneuvolan tai sosiaalitoimiston kautta. Yhdessä tapauksessa ehdotus tukiperhetoiminnasta oli tullut neurologilta, sillä perheessä on erityislapsia.

Syyt ja tilanteet, joiden vuoksi tukiperhetoiminta on perheissä aloitettu, tuntuivat vaihtelevan melko suuresti. Yleisimpiä syitä tukiperhetoiminnan aloittamiseksi oli kuitenkin vanhempien jaksaminen. Varsinkin lapsiaan pääasiassa yksin hoitavat vanhemmat kaipaavat omaa vapaa-aikaa jaksukseen arjessa. Yhdessä perheessä vanhempien jaksaminen oli koetuksella useamman erityislapsen kanssa ja tukiperheen avulla haluttiin tukea vanhempien jaksamista, jotta he pystyisivät hoitamaan työnsä ja erityistä tukea tarvitsevat lapsensa. Toiselle perheelle tukiperhe oli alun perin lähinnä lastenhoitoapua, jotta vanhempi pääsi tekemään töitä. Nykyään tämän perheen kohdalla vanhemman viikonlopputyöt ovat vähentyneet, mutta tukiperhetoimintaa on jatkettu, sillä se on koettu hyödylliseksi vanhemman jaksamisen kannalta. Yhdelle perheelle tukiperhe oli järjestetty jatkoksi perheneuvolakäynneille niiden loppuessa.

Toiminnan aloittamisesta suurimmalla osalla haastatelluista oli positiiviset muistikuvat, mutta yksi kertoi heidän joutuneen odottamaan tukiperhettä noin puoli vuotta, mikä oli hänen mielestään pitkä aika. Toisella taas oli aivan päinvastainen kokemus ja hän tunsi itsensä onnekkaaksi, koska heille löytyi sopiva tukiperhe niin pian:

”Ihan äärettömän hyvin, et meil kävi semmonen tuuri siin kohtaa et just oli järjestetty tällänen tukiperhekoulutus sosiaalitoimen kautta ja tota noin, sit sielt löyty heti semmonen perhe mitä aateltii et ois meille hyvä.”

Yksi haastatelluista kertoi kokeneensa tukiperhetoiminnan aloittamisen itselleen hankalaksi. Hänestä se tuntui aluksi tavallaan lasten hylkäämiseltä, mutta tilanne parantui pian, sillä tukiperhe oli hyvä ja lapset viihtyivät siellä. Häntä auttoi myös tieto siitä, että tukiperhetoiminta on kaikkien parhaaksi.

Kaikki haastatellut kokivat saaneensa tukiperhetoiminnasta apua tilanteeseensa ja tukiperhe tuntuu vastanneen jokaisen tuettavan perheen tarpeita hyvin. Lastenhoitoapua kaivannut perhe sai sitä ja oli tyytyväinen tukiperheen joustavuuteen, mikäli hoitoa tarvittiin esimerkiksi hieman enemmän kuin tavallisesti. Tukiperheestä nähtiin olleen paljon hyötyä myös vaikeiden elämäntilanteiden, esimerkiksi avioeron, yllättäessä. Yksi haasteltavista koki hänelle olleen äärettömän tärkeää saada kerran kuukaudessa viikonlopun verran aikaa käsitellä rauhassa omia ajatuksiaan ja tilannettaan sekä hoitaa omia asioitaan:

”No kyl täytyy sanoa et se kyl pelasti itseasiassa koko tilanteen, et miäkin olin sen verran väsyny. Miä katon et miä en ois varmaan tässä niinku ihan täyspäisenäkää ilman tukiperhettä.”

Haastatelluista kahden kohdalla asiakassuunnitelmaa oli tarkastettu viimeisen vuoden aikana. Heistä toisella tukisuhde oli tuolloin lopetettu ja toisen asiakassuunnitelmaa oli tarkastettu muuton yhteydessä. Loput kolme haastateltavaa eivät muistaneet asiakassuunnitelmaa tarkastetun tukisuhteen aloittamisen jälkeen.

5.2 Lapsen myönteisen kehityksen tukeminen

Osassa tukiperheistä oli tuettavan kanssa suurin piirtein samanikäisiä lapsia leikkitovereina, mutta osassa ei ollut. Suurimmalla osalla haastatelluista oli kuitenkin useampia lapsia samassa tukiperheessä, joten leikkikavereita löytyi myös tukiperheessä vietettyinä viikonloppuina riippumatta siitä, oliko tukiperheellä lapsia. Yhdelle lapsista tukiperheen lapset tuntuvat olleen erityisen tärkeitä leikkikavereita, sillä hän oli pitkään perheensä ainut lapsi. Haastateltujen mukaan kaikki lapset leikkivät paljon tukiperheessä. Mielenkiintoisiin leikkeihin innostaa mm. kaverit tukiperheessä ja erilainen ympäristö kuin kotona.

Monissa tukiperheissä tehdään paljon hyvin arkisia asioita ja arkeen sopivasti solahtavia pieniä erityisempiä asioita. Tällaisina pieninä asioina haastatellut mainitsivat mm.

uimisen, kalastamisen, pelien pelaamisen, lenkkeilyn, luistelun, laskettelun, käsityöt ja kotieläinten hoitamisen. Joissakin tukiperheissä tehdään myös jonkin verran arjesta poikkeaviakin juttuja, esimerkiksi käydään lastenkonserteissa, elokuvissa, teatterissa, Korkeasaarella tai Linnanmäellä.

Monet haastatellut kokivat hienoksi asiaksi myös tukiperheen elinympäristön erilaisuuden omaan kotiin verrattuna. Monilla tukiperheillä on isot vehreät pihat, joilla on aivan erilaisia virikkeitä kuin kotona, esimerkkeinä mainittiin uima-allas ja vesistön läheisyys. Haastateltavat uskoivat, että lapset ovat päässeet tukiperheen ansiosta kokeilemaan sellaisia asioita, joita ei tulisi kotona kokeiltua, mikä tietysti auttaa lapsia löytämään vahvuuksiaan. Lisäksi tällä tavoin tukiperhe on mahdollistanut lapsille harrastuksia, jotka muuten olisivat jääneet todennäköisesti kokeilematta. Tällaisia asioita ovat monet edellä mainituista virikkeistä. Monissa tapauksissa tukiperhe on tukenut lasta harrastamaan asioita, joista lapsi pitää. Joissain tapauksissa lapsi on päässyt opettelemaan uusia mielenkiintoisia taitoja, esimerkiksi vähän vanhempi lapsi on saanut opetella mopon korjaamista.

Osa vanhemmista ei tiennyt, luetaanko heidän lapsilleen satuja tukiperheessä, mutta suurin osa kertoi tietävänsä että lapsille on tukiperheessä luettu. Tästä aiheesta ei lasten kanssa oltu paljon keskusteltu, mutta asia oli tullut esille esim. lapsen kertoessa että tukiperheessä oli luettu samaa kirjaa kuin kotona.

Lapset oppivat tukiperheissä myös monia arjen taitoja. Osa näitä on sellaisia, joita tehdään myös kotona, mutta esimerkiksi kerrostalossa elävälle lapselle pihatyöt voivat olla uusia asioita. Haastateltavien mukaan tukiperheissä on mm. leivottu, ommeltu, haravoitu ja käyty kaupassa. Tukiperheessä on myös opeteltu omien jälkien korjaamista, vuoron odottamista sekä tiskien laittamista tiskialtaaseen ruuan jälkeen. Yksi lapsista oli oppinut tukiperheessä laittamaan vetoketjun itse kiinni, ja lapsen vanhempi uskoi muiden lasten esimerkillä olleen osuutensa tässä asiassa.

Kaikki haastatellut kertoivat, että lapsilla on tukiperheessä säännöllinen päivärytmi. Tämän koettiin olevan erittäin tärkeää varsinkin erityislasten kannalta. Kuitenkin esimerkiksi nukkumaanmenoajoista pystytään tarpeen tullen hieman joustamaan. Haastateltujen mukaan kaikissa tukiperheissä noudatetaan hyviä tapoja ja niitä opetetaan myös lapsille. Haastateltavat kertoivat, että toki kotonakin käyttäydytään pääasiassa hyvien tapojen mukaisesti ja on tärkeää että näin toimitaan myös tukiperheessä:

”Joo kyl miä luulen et siel on ollu aikalailla samat tottumukset ku kotonakii, et pitää olla kohtelias ja näin pois päin.”

Joissakin tapauksissa säännöt tuntuivat olevan tukiperheessä tiukemmat kuin kotona ja lapsia muistetaan ohjata olemaan kohteliaita, mitä vanhemmat pitivät hyvänä asiana:

”Kyllä, varmaan paremmin ehkä ku kotona, täytyy ihan myöntää että, et sillä tavalla sellasii kohteliaisuussääntöjä et ojennetaa toiselle eikä sanota et ”anna maitoo”, vaan siellä niinku todellakin sitte sanotaan se, että miten se sitte pyydetään, että ”sai-sinko maitoa”.”

Suurimmalla osalla haastateltujen lapsista oli lähipiirissään sekä miehiä että naisia, mutta joissakin tilanteissa tukiperheestä tullut miehen malli on nähty tärkeänä lapsille. Yhdessä perheessä lapsen isä oli kuollut lapsen ollessa hyvin pieni, joten tukiperheen isä on ollut lapselle erityisen tärkeä miehen malli. On myös tilanteita, joissa lasten isä on mukana lasten elämässä, mutta tukiperheen isä näyttää lapsille kuitenkin hieman erilaista miehen mallia kuin oma isä, mikä nähtiin myös tärkeänä asiana. Kaikki haastatellut uskoivat tukiperheessä saatujen aikuissuhteiden olevan lapsilleen tärkeitä, mutta tärkeyden aste vaihteli. Osan mukaan aikuissuhteet olivat vain melko tärkeitä ja toisten mielestä aivan äärettömän tärkeitä:

”Emmiä tiiä toisaalt mitenkää elintärkeit mut kyl ne oli sinänsä hyviä ihmissuhteit niille, et siel oli ihan asiallist meininkii.”

”Ihan äärettömän tärkeitä. Et siis se on semmonen, se on niinkin vahva suhde et ei vois kuvitella. Et jos aattelee jotaa isovanhempisuhdetta tai jotakin, ni se on ihan yhtä kiintee. Et se on niin vahva se heiän side. Et lapsille on löytyny tosi hyvä kiintymys-suhde siihen, että lapset on aina tosi onnellisia kun pääsevät sinne.”

Lisäksi lapselle hyödyllisenä nähtiin se, että yksinhuoltajan lapsi saa kokea elämää perheessä, jossa on kaksi aikuista sekä lapsen ja aikuisen välisen suhteen lisäksi myös aikuisten välinen suhde.

5.3 Vanhemmuuden tukeminen

Kaikki haastateltavat kokivat tukiperheen avulla saamansa oman ajan erittäin tärkeäksi. Varsinkin vanhemmat, jotka huolehtivat lapsistaan pääasiassa yksin, kertoivat olevansa väsyneitä ja tarvitsevansa edes kerran kuukaudessa hengähdystauon vanhemman roolista. Erityisen hyvänä tukiperhetoiminnan tarjoamassa omassa ajassa nähtiin sen varmuus ja ennakoitavuus. Kaikilla on etukäteen tiedossa, että minä viikonloppuna lapset ovat tukiperheessä ja vanhemmat voivat sopia omia menojaan. Joillekin vanhemmille oli merkittävää jo se, että sai aivan rauhassa hoitaa omia askareitaan ja esimerkiksi siivota kotona. Sellaisissa perheissä, joissa on kaksi vanhempaa, tukiperhetoiminta antoi vanhemmille mahdollisuuden keskittyä toisiinsa ja suhteensa hoitamiseen, mikä saattaa joskus lapsiperheissä jäädä liian vähälle:

”Et on mahdollisuus oikeesti, et nyt on vaan me kaksi aikuista ja voi ottaa sillee rennost, et sun ei tarvi olla koko ajan siin vanhemman roolissa, et voit olla vaan niinku aikuinen ja tehä niit aikuisten juttui ilman et tarvii koko ajan mieltii, et miten se vaikuttaa lapsee, ni kyl se on mun mielest tosi tärkeetä.”

Kaikki haastateltavat kokivat tukiperhetoiminnan avulla saamansa oman ajan helpotaneen heidän jaksamistaan arjessa. Vanhemmat kokivat, että vapaan viikonlopun aikana he saavat ladattua akut ja jaksavat taas paremmin arjessa. Eräs vanhempi kertoi hänelle olleen tärkeää, että hänellä oli rauhallista aikaa pohtia arjessa ilmenneitä haastavia kasvatuskysymyksiä, mikä sitten tietysti auttoi myös arjessa:

”Mä tiään, et mul on se viikonloppu aikaa ja sit miä voi ittekii vähä funtsaa niit, et mikä täs taas oli niin sellast, et miks se teki sen näin, et miks myä mentii johonki niin pahaa jumii jonkuu tietyn asian kaa.”

Eräälle kiireiselle vanhemmalle oli arjessa jaksamisen kannalta tärkeää jo se, että hän sai nukkua rauhassa hyvät yöunet, mikä ei lasten kanssa välttämättä onnistu. Yksi vanhempi oli huomannut tukiperhetoiminnan merkityksen arjessa jaksamiselleen aivan konkreettisesti pinnansa kasvamisena ja lapsille huutamisen vähentymisenä:

”No ainakii se että kyllähän se pinna kasvaa. Niinku ihan selkeesti, et sit huomaa, että sit oli niinku paljo kireempi ja äreempi ja saatto niinku vaikka huuttaa lapsille sun

muuta, ni nyt huomaa, et se on järjestää vähentyny se sellanen, et se oma pinna on kasvanu hirveen paljo.”

Vanhemmat myös uskoivat, että omasta vapaa-ajastaan saamansa energian turvin he jaksavat asettaa lapsilleen rajoja ja pitää niistä kiinni:

”Jos mul ei ois sit omaa vapaa-aikaa, minkä miä aika sinnikkääst jopa vaadin, ni enhän miä jaksais olla niin jämpti lapsen kaa ku miä oon.”

Kaikki haastateltavat myönsivät vanhemmuuden olevan aika ajoitin stressaavaa ja uskoivat tukiperheen vähentäneen stressiä. Tukiperheen avulla vanhempi pääsi välillä irtottautumaan vanhemman roolista ja vanhemmuudesta johtuvasta stressistä sekä käsittelemään asioita omassa rauhassaan, mikä auttaa häntä sitten taas kestäämään stressiä arjessa. Stressiä helpottaa varmasti myös tieto seuraavista vapaaviikonlopuista.

Suurimmalla osalla haastatelluista oli melko pienet sosiaaliset verkostot. Joissakin perheissä oli kuitenkin esimerkiksi isovanhempi, joka otti lapsia hoitoon silloin tällöin. Ystäviä suurimmalla osalla haastatelluista tuntui olevan melko paljon. Ystävien käyttäminen lastenhoitoapuna nähtiin kuitenkin hieman ongelmallisena, sillä heillä on usein omiakin lapsia eivätkä he välttämättä sen vuoksi ota mielellään muiden lapsia hoitoon. Ja lisäksi hankaluutta aiheutti se, että kaverit tietenkin odottavat vastavuoroisuutta ja olivat vuorostaan tuomassa omia lapsiaan hoitoon haastatelluille, mikä vain lisää heidän kiirettään ja väsymystään arjessa.

Haastatellut näkivät tukiperheen merkityksen lisänä sosiaaliseen verkostoon melko vaihtelevasti. Osalle se tuntui olevan tärkeä osa sosiaalista verkostoa ja he kävivät mielellään keskusteluita tukiperheen kanssa. Tukiperheeltä he kokivat saaneensa hyviä vinkkejä lasten kanssa toimimiseen. Osalle taas tukiperhe tuntui olevan vain luotettava paikka, jossa lapset viettävät viikonlopun kerran kuukaudessa. Tukiperheen nähtiin hoitavan oman osuutensa, kun se otti lapset luokseen sovitusti, eikä heitä haluttu enää sen lisäksi kuormittaa millään muilla asioilla:

”Joo kyllä ja sitte sillä tavalla, et on niin kiva, et voi, ei ne mitää terapeutteit tietyst omut, et voi niinku muutamia sanoja sitte aina sanoo, että mitä kuuluu niin se tuntuu ihan kivalle, et on joku semmonen itellekkii kenen kans voi vaihtaa vähän kuulumisia.”

No periaattees joo, mut et ei sitä ajattele sillee. Se on se niitten viikonloppu koska ne ei voi peruu sitä, ni et siä nyt enää ala kuormittaa niitäkää enempää.”

Tukiperheen paikka omassa sosiaalisessa verkostossa nähtiin myös haastavana, varsinkin kun tukisuhde oli kestänyt jo pitkään ja tukiperhe alkoi tuntua läheisemmältä. Pohdintaa saattoi aiheuttaa esimerkiksi lasten merkkipäivät ja muut juhlapäivät. Erästä haastateltavaa oli joskus mietityttänyt esimerkiksi, pitäisikö hänen kutsua tukiperhe lapsen syntymäpäiville ja pitäisikö hänen muistaa jotenkin tukiperheen lapsien syntymäpäiviä, sillä tukiperhe oli muistanut hänen lastaan tämän syntymäpäivänä. Aluksi saattoi myös olla epäselvää, että kuuluuko lapsen muistaminen merkkipäivinä tukiperheen toimenkuvaan, vai tekevätkö he sen aivan omasta halustaan. Tälläkin tiedolla on merkitystä, kun vanhempi pohti vastavuoroisuuden tarpeellisuutta.

Kun vanhemmat saivat aivan vapaasti kertoa, että miten he näkevät tukiperheen tukeeneen vanhemmuuttaan, tärkeänä asiana nähtiin edelleen vanhempien saaman oman ajan suuri merkitys. Myös oman pinnan pidentyminen oli huomattu ja se nähtiin tärkeänä. Tukiperheen ja oman ajan ansiosta oma jaksaminen oli parantunut ja äreys lapsia kohtaan on vähentynyt. Haastateltava kertoi esimerkkinä heidän olleen lasten kanssa lomailemassa mökillä ja hänen ei ollut tarvinnut korottaa ääntä kuin muutaman kerran. Tämän vuoksi lomailu oli tuntunut aikaisempaa rentouttavammalta ja vanhemmuudesta iloitsi enemmän:

”Et kerrankii tuntu silt, et pysty niinku lomallakii oikeesti lepäämää ja keräämää niit voimia, et sitä iloitseekii omast vanhemmuudest paljon enempi ku se menee mukavasti se arki.”

Eräs vanhempi toivoi, että hän saisi tukiperheeltä enemmän tukea kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä, sillä hän uskoi tukiperheellä olevan asiasta enemmän tietoa kuin hänellä. Hän kertoi, että tukiperheen vanhemmat olivat kyllä välillä kysyneet, miten he kotona toimivat lasten kanssa, mutta eivät sitten kuitenkaan olleet antaneet mitään neuvoja tai vinkkejä. Hän oli kyllä muutamia kertoja jäänyt lapsia hakiessaan juttelemaan tukiperheen vanhempien kanssa, mutta kokenut saaneensa toivomaansa vähemmän neuvoja lasten kasvatukseen.

5.4 Muita merkityksiä

Haastateltavien mukaan kaikki lapset lähtivät pääosin mielellään tukiperheeseen. Yhdellä lapsella oli ollut kerran vaikeuksia lähteä tukiperheeseen, mutta kotiin tullessaan lapsi oli kuitenkin ollut hyvällä mielellä ja iloinen kaikesta, mitä tukiperheessä oli tehty. Osa lapsista taas odotti innoissaan tukiperheeseen menoa jo hyvissä ajoin ennen tukiperheviikonloppua:

”Joo. Oikeestaan kyselee, et heti kun sitte tulevat sielt tukiperheeltä, ni melkee heti kysyy, että millon pääsee seuraavan kerran.”

Suurin osa lapsista kertoi kotona mielellään tukiperheessä vietetystä ajasta:

”Juu, kyllä se suu käy, et aina sunnuntai-iltasin täytyy aina varautuu siihen, että ku lähtää iltasatu lukemaa, ni siin on aina pieni semmonen asioitten päivitys edessä.”

Jotkut lapset unohtivat kertoa tai eivät kysyttäessä halunneet sanoa, mutta tukiperheessä tehdyt asiat sitten kuitenkin putkahtelivat esiin muissa yhteyksissä:

”Sit saattaa jossaa ihan muissa yhteyksis tulla ilmi, et sit leikittii sille ja tälle, mut jos kysyy suora, ni se on et emmiä muista.”

Kun vanhemmat saivat vapaasti kertoa, mitä muita merkityksiä he näkevät tukiperheellä olleen heidän lapsilleen, vastaukset olivat hyvin yksilöllisiä ja liittyivät usein lapsessa tapahtuneeseen kehitykseen. Yksi lapsi oli esimerkiksi ennen tukiperhesuhdetta pelännyt koiria, mutta tukiperheessä olevan koiran myötä oppinut pitämään niitä ja päässyt eroon koirapelostaan. Tukiperhe ja varsinkin tukiperheen lapset olivat olleet merkittävä apu kun lapset ovat kehittäneet taitojaan. Erään lapsen puheen kehitykselle oli ollut suuri apu siitä, että tukiperheessä on samanikäinen lapsi, kenen kanssa hän juttelee paljon leikin ja muun touhun ohella. Samalla tavalla yhtä lasta oli auttanut polkupyöräilyn opettelemisessa ja siihen motivoitumisessa se, että hänen tukiperheessään oli samanikäinen lapsi, joka polki pyörällä. Ainoana lapsena pitkään kasvaneen lapsen vanhempi uskoi tukiperheen lapsilla olleen suuri hyöty lapsen sosiaalisten taitojen kehittymiselle. Lapsi oli oppinut esimerkiksi jakamaan, mikä oli ollut hänelle aiemmin hyvin vaikeaa.

Eräs vanhempi näki rikkautena sen, että hänen lapsensa oli saanut nähdä niin läheltä aivan erilaisen perheen elämää ja varmasti sisäistänyt paremmin sen, että perheitä on erilaisia. Lapsen oma isä ei ollut mukana lapsen elämässä, joten hänelle oli ollut hyödyllistä, että hän oli viettänyt paljon aikaa myös sellaisessa perheessä, jossa oli isä. Näin hänelle oli ollut koko ajan selvää, että joissakin perheissä on isä ja joissakin ei.

Yksi vanhempi uskoi, että myös lapselle oli hyödyllistä päästä vähäksi aikaa irti kiinteästä äiti – lapsi-suhteesta. Eräs vanhempi taas näki erityisen tärkeänä lastensa ja tukiperheen vanhempien välisen kiinteän luottamussuhteen ja sen positiivisen vaikutuksen lasten kehitykseen. Hän myös toivoi lasten oppineen, että vaikka omiin sukulaisiin ei välttämättä ole mahdollista pitää kiinteästi yhteyttä, niin läheisiä ihmissuhteita voi löytyä muutakin kautta. Yksi vanhempi oli myös huomannut lastensa keskinäisen positiivisen ajattelun lisääntyneen tukiperhetoiminnan alkamisen myötä:

”Ehkä se on tärkein, et jotenkin mä koen, että se semmonen positiivinen ajattelu lasten kesken on niinku lisääntyny ja mä kattosin, et siin on aika paljo tukiperheellä vaikutusta, ku heil on tietyst pinnaa olla niitten kans ja ovat sellasii välittäviä.”

5.5 Palautetta

Kaikki haastatellut pitivät tukiperhetoimintaa sopivana tukimuotona perheelleen. Yksi haastatelluista piti perhettään todella onnekkana, kun he olivat saaneet niin hyvän tukiperheen ja siitä oli ollut heille niin paljon apua. Toinen piti tukiperhettä juuri sopivana tukimuotona sen vuoksi, että lasta olisi ollut melko mahdotonta saada minnekään muualle hoitoon koko viikonlopuksi. Eräs haastatelluista sanoi suosittellevansa tukiperhettä kaikille, jotka uskovat siitä hyötyvänsä. Hänellä oli kuitenkin mielikuva, että avun tarvitsijoita olisi enemmän kuin tukiperheitä ja lisäksi ei ole välttämättä helppoa löytää juuri tietylle perheelle sopivaa tukiperhettä.

Tukiperhetoiminnassa nähtiin hyvinä asioina mm. tukiperheen joustavuus ja luotettavuus sekä resurssit tehdä lasten kanssa kaikkea sellaista, mihin jokaisella perheellä ei ehkä muuten olisi varaa esimerkiksi viedä lapsia huvipuistoihin tai tapahtumiin.

Parannettavaa nähtiin ajoittain aikataulujen pitävyydessä ja toivottiin, että lasten kanssa tehtäisiin jotain arjesta poikkeavaa, esimerkiksi vietäisiin elokuviin. Osa haastatelluista toivoi tiiviimpää yhteyttä sosiaalitoimen, esimerkiksi oman sosiaalityöntekijän,

kanssa. He toivoivat, että joku kysyisi joskus heidän lapsiltaan, miltä lapsista tuntuu olla tukiperheessä, ja toisaalta he toivoivat mahdollisuutta antaa itse palautetta sosiaalitoimelle ja kiittää hyvin tehdystä työstä:

”Ja en miä tiää, itellä kun on ollu hirveen tyytyväinen, ni ehkä sellasta niinku palautekeskustelua vois sit jossaa vaihees ehkä olla, niinku sitä, et pääsis ehkä kehumaa sitä kuvioo sillä taval, et ku mä mietin jotaa sosiaalitoimen työntekijöit, heki joutuu niinku kauheen rankkojen asioitten kans olee tekemisissä, ni varmaan heist ois kiva niinku kuulla niit hyviä asioita, et se kiitollisuus tulis niinku sitä kautta esille.”

Kaksi eri haastateltavaa toi esiin tärkeimpänä parannettavana asiana sen, että tukiperhetoiminta pitäisi saada paremmin ihmisten ulottuville ja siitä pitäisi tehdä helpommin lähestyttävä asia. Kehitysideana tuotiin esille mm. jonkinlainen kampanja, jolla kerätäisiin rahaa uusien tukiperheiden hankkimiseksi ja samalla tehtäisiin tukiperhetoimintaa ihmisille näkyvämmäksi ja tutummaksi. Haastateltavat kokivat, että nykyään ihmiset pitävät lastensuojelun asiakkuutta ja sitä kautta myös tukiperhettä jotenkin pelottavana asiana, eivätkä tahdo joutua tekemisiin näiden asioiden kanssa:

”Jonkun verran oon kuullu sitä, et ihmiset on vähä kauhuissaa, ku sosiaalitoimessa-han tehdää lastensuojelupäätökset lapsista, ni se voi olla jollekki perheille kova kynnyys, et mun lapsesta tehdään lastensuojelupäätös.”

Vanhemmilta kysyttäessä mitä he uskoivat lasten pitävän tärkeimpänä asiana tukiperheessä yksi vanhempi uskoi, että lasten mielestä tukiperheessä parasta oli kaikki, mitä lapset ovat tukiperheessä touhunneet, esimerkiksi kalastaminen, uiminen, leipominen ja lisäksi mukavat ja hauskat ihmiset. Toinen ajatteli, että lasten mielestä oli kivaa olla vähän aikaa jossain muualla kuin kotona ja viettää aikaa ilman vanhempia. Erään vanhemman mielestä lapsille tärkeintä tukiperheessä oli turvalliset rajat ja lämminhenkinen yhdessäolo, sekä näiden lisäksi kaikki uudet kokemukset ja elämykset. Yksi vanhempi uskoi lapsensa pitäneen erityisesti tukiperheen lemmikeistä, varsinkin silloin, kun heillä ei vielä ollut omia lemmikkejä.

Kysyin saman kysymyksen myös lapsilta ja heidän mielestään tukiperheessä oli hauskipelata jalkapalloa, uida, tukiperheen oma uima-allas sekä tukiperheen koira, jonka kanssa lasten oma koira oli voinut mennä leikkimään. Tukiperheessä oli myös eri-

laisia leluja kuin kotona ja hauskaa oli myös kavereiden kanssa leikkiminen sekä kaikki kiva tekeminen, esimerkiksi tanssimassa käyminen:

”Siel on paljo lelui, mil on kiva leikkii ja sit myä käydää aina uimassa ja sit myä tehää kaikkee kivaa siellä. Käyti viimeekskii tanssimassa.”

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin, millaisena vanhemmat näkivät tukiperhetoiminnan merkityksen lapselleen. Asiaa selvitettiin tukiperhetoiminnan tavoitteiden toteutumisen, eli lapsen myönteisen kehityksen ja vanhemmuuden tukemisen kautta sekä annettiin lisäksi vanhempien vapaasti kertoa, että mitä merkityksiä tukiperheellä on heidän mielestään lapselle ollut. Mielestäni opinnäytetyössä löydettiin vastaukset asetettuihin tutkimuskysymyksiin.

Opinnäytetyöhön tekemieni haastattelujen perusteella tukiperhetoiminnan tavoitteet näyttivät toteutuneen hyvin. Lapset olivat saaneet tukiperheissään turvallisia aikuisuhteita ja monet lapsista olivat saaneet tukiperheessä myös kavereita. Lapset elivät tukiperheissä turvallista arkea ja saivat lisäksi paljon virikkeitä sekä uusia elämyksiä käydessään tukiperheen kanssa erilaisissa paikoissa ja tapahtumissa. Tässä asiassa näkyi toisaalta myös selvä ero tukiperheiden välillä. Toiset tukiperheet olivat aktiivisempia tekemään lasten kanssa kaikkea arjesta poikkeavaa kuin toiset.

Kun vanhemmat saivat kertoa, mitä muita merkityksiä tukiperheellä oli vielä ollut heidän lapselleen, vastaukset olivat hyvin lapsikohtaisia. Esiin nousi esimerkiksi uuden taitojen oppiminen ja lapsessa tapahtunut myönteinen kehitys sekä lapsen maailmankuvan laajeneminen. Lapset olivat saaneet kokea elämää erilaisessa ympäristössä ja perheessä kuin heidän omansa. Ilman isää kasvanut lapsi oli nähnyt läheltä perhe-elämää, jossa oli mukana kaksi aikuista ja ainoana lapsena kasvanut lapsi oli saanut kokea elämää osana monilapsista perhettä. Tukiperheessä olevien muiden lasten nähtiin myös auttaneen lapsia oppimaan uusia taitoja.

Suuri merkitys tukiperhetoiminnalla koettiin olevan vanhempien arjessa jaksamisen kannalta. Vanhempien saama oma aika oli vanhemmille erittäin tärkeää, ja he kokivat sen ansiosta jaksavansa olla arjessa parempia vanhempia lapsilleen, mikä on mielestäni tärkeä huomio tutkimustuloksissani. Tukiperheen antama tuki ei siis auttanut lasta

pelkästään tukiperheessä vietettyinä aikoina, vaan se vaikutti myös arkeen, jota vanhemmat ja lapset elävät yhdessä.

Kun opinnäytetyön tuloksia verrattiin muiden vastaavien tutkimusten tuloksiin, olivat ne hyvin samankaltaisia. Myös muissa tutkimuksissa oli noussut vahvasti esiin vanhempien tarve saada omaa vapaa-aikaa ja oman ajan merkitys arjessa jaksamiselle. Mikkalan ja Myllymäen tutkimuksessa (2007, 32, 38) äidit kertoivat tukiperheviikonloppun jälkeen jaksavansa lasten kanssa arjessa paremmin. Tutkimuksessa äidit myös kertoivat toivoneensa tukiperheen avulla saavansa aikaa itselleen ja parisuhteelleen. Tutkimuksessa tuli ilmi myös hankaluudet saada lastenhoitoapua muutoin kuin tukiperheen taholta. Myös Kauppila ja Salo (2011, 38) kertoivat olleen mielenkiintoista huomata, miten kaikista heidän tekemistään haastatteluista nousi esille äitien onnellisuus heidän saadessaan joskus omaa vapaa-aikaa. Pelastakaa Lapset ry:n selvityksessä (2007) vanhemmat pitivät tukiperhetoiminnan tärkeimpänä merkityksenä sen suomaa hengähdystaukoja arkeen niin lapselle kuin vanhemmallekin (Tukiperhetoiminta – Jätetty kokemus yhteisistä hetkistä, tuesta ja lapsen ilosta!, s. 8).

Myös se, miten vanhemmat kokivat tukiperheen merkityksen lapselleen, näyttäisi olevan yhteistä useiden tutkimusten tuloksissa. Mikkalan ja Myllymäen tutkimuksessa (2007, 39 - 40) vanhemmat kertoivat lastensa saaneen tukiperheen kautta uusia turvallisia ja luotettavia ihmissuhteita ja he kokivat rikkautena sen, että lapsi on päässyt viettämään erilaista elämää kuin kotona ja nähnyt, että perheitä on erilaisia. Heidän tutkimuksensa haastatellut kertoivat lasten saaneen uusia ystäviä tukiperheessä ja yksilapsisesta perheestä olevan lapsen oppineen niitä sosiaalisia taitoja, joita kotona ei ole ollut mahdollista oppia. Myös Kauppilan ja Salon tutkimuksessa (2011, 33) tulokset olivat vastaavia. Heidän tutkimuksessaan äidit kertoivat lasten saavan tukiperheessä kokemuksia erilaisesta arjesta sekä paljon aikuisten huomiota osakseen. Heidän tutkimuksessaan äiti kertoi myös lasten keskinäisten välien keventyneen ja sisaruussuhteen lujittuneen.

Kun Pelastakaa Lapset Ry:n tukiperhetoimintaa koskevassa selvityksessä (2007) kysyttiin lapsilta, mikä on parasta heidän tukiperheviikonlopuissaan, vastaukset olivat hyvin samanlaisia kuin tässä opinnäytetyössä. Pelastakaa Lapset Ry:n selvityksessä eniten kannatusta lapsilta sai leikkiminen kavereiden kanssa. Toiseksi sijoittuivat

eläimet ja jaetulle kolmannelle sijalle pääsivät pelaaminen ja yhdessäolo. (Tukiperhetoiminta – Jaettu kokemus yhteisistä hetkistä, tuesta ja lapsen ilosta!, s. 5.)

Myös Mukkalan ja Myllymäen tutkimuksessa (2007, 43) kysyttiin vanhemmilta kehittämisideoita tukiperhetoimintaan. Esiin nousi mm. se, että tukiperhetoiminnasta pitäisi tehdä näkyvämpää ja kaikille tuen tarvitsijoille tulisi löytyä tukiperhe. Minun opinnäytetyöni haastatteluissa vanhemmat nostivat esille aivan samoja asioita.

7 POHDINTAA

7.1 Opinnäytetyön haasteita ja oivalluksia

Opinnäytetyössä lähteenä käytettiin kirjallisuutta, Internet-lähteitä, sähköpostia sekä muita tutkimuksia. Käytetyt lähteet ovat mielestäni luotettavia ja suhteellisen tuoreita. Ainoastaan yksi lähde oli 1990-luvulta muiden ollessa 2000-luvulta. Katsoin, että tuon vanhemman lähteen tiedot ovat luotettavia, sillä käytin sitä vain kirjoittaessani tukiperhetoiminnan historiasta. Englanninkielisiä lähteitä oli hieman haasteellista löytää, sillä suomalainen tukiperhetoiminta on aivan omanlaisensa palvelu, eikä siitä löydy tietoa muilla kielillä. Päädyin sitten etsimään englanninkielistä tietoa perhe-elämästä ja sen tukemisesta.

Opinnäytetyötä tehdessäni opin paljon lastensuojelun avohuollosta, mistä on minulle varmasti hyötyä jatkossa. Lisäksi kehityin haastattelijana ja tutkijana. Haastattelukokemukseni auttaa minua varmasti myös työelämässä, sillä monissa työtehtävissä asiakkaille tehdään kyselyjä ja heitä haastatellaan. Haastatteluja tehdessäni sain myös hyvää kokemusta perheiden kanssa työskentelystä ja vuorovaikutuksesta.

7.2 Haastatteluissa esille nousseita asioita

Haastatteluissa esille nousi tukiperheiden erilaisuus, mikä näkyi siinä, että osa tukiperheistä kävi aktiivisesti lasten kanssa erilaisissa paikoissa ja tapahtumissa, kun taas osa vietti tukilasten kanssa pääosin tavallista arkea. Toki se tavallinen arki on äärettömän tärkeää, mutta eräs vanhemmista toivoi, että tukiperhe joskus esimerkiksi veisi hänen lastaan elokuviin. Toisaalta taas jotkut vanhemmat kertoivat tukiperheiden käyttäneen lapsia mm. huvipuistoissa, eläintarhoissa ja lastentapahtumissa. Lasten vanhemmat voivat kokea vaikeaksi pyytää tukiperhettä tekemään heidän lastensa

kanssa jotain erityistä, sillä sen koetaan olevan tukiperheen oma asia ja toisaalta tukiperheenä toimiminen on vapaaehtoistyötä, joten ei heiltä voi kovinkaan paljon vaatia. Esiin tuli kuitenkin myös se näkökulma, että olisi hienoa, jos lapsi pääsisi tukiperheen avulla kokemaan sellaisia asioita, joihin hänen vanhemmillaan ei välttämättä ole varaa.

Toinen haastatteluissa selvästi esille noussut asia oli tukiperhetoiminnan tekeminen näkyvämmäksi ja helpommin lähestyttävämmäksi. Haastatellut uskoivat, että monet lapsiperheet hyötyisivät paljon tukiperhetoiminnasta, mutta kynnyks hakea tukiperhettä on liian korkea. He kokivat vanhempien ajattelevan, että he ovat huonoja ja kykenemättömiä vanhempia jos joutuvat hakemaan apua lastensuojelulta. Nimenomaan lastensuojelun läsnäolon tukiperhetoiminnassa uskottiin olevan yksi syy, minkä vuoksi sitä pidetään niin vaikeana ottaa vastaan. Tämän vuoksi vanhemmat ehdottivatkin, että voisi olla hyödyllistä luoda uudentyypinen tukiperhepalvelu, joka ei olisi sidoksissa lastensuojeluun. Ajatus ei kuulosta aivan mahdottomalta. Onhan nykyään olemassa esimerkiksi neuvolan perhetyötä, joten miksi ei voisi olla myös neuvolan tukiperhetoimintaa? Neuvolassa varmasti tavataan paljon vanhempia, jotka sanovat kaipaavansa omaa aikaa jaksaakseen paremmin arjessa. Tukiperhetoimintaan olisi varmasti paljon helpompi lähteä mukaan, jos jo tässä vaiheessa neuvola voisi tarjota omaa tukiperhepalveluaan, eikä lastensuojelua tarvitsisi ottaa mukaan kuvioon.

7.3 Jatkotutkimusideat

Kotkan sijaishuollosta tuli ehdotus, että heitä kiinnostaisi tietää miten nuoret kokevat jo päättäneen tukiperhetoiminnan. Miia Mikkola ja Hanna Niemi ovatkin tehneet tästä aiheesta opinnäytetyön vuonna 2008, mutta heidän tutkimuksessaan ei ollut mukana nuoria Kymenlaaksosta. Aihe olisi hyvin mielenkiintoinen vaikkakin haastava. Niemi ja Mikkola kokivat omassa työssään haasteena löytää sopivia haastateltavia tukiperhetoiminnan suhteellisen lyhyen historian vuoksi sekä siksi, että aiemmin lastensuojelun asiakkaina olleiden nuorten nykyisiä yhteystietoja ei ole välttämättä helppo löytää. (Ks. Mikkola & Niemi 2008, 30, 33 – 34.)

Koska haastateltavilta nousi niin selvästi esiin halu tuoda tukiperhetoimintaa näkyvämmäksi ja helpommin lähestyttävämmäksi, tuli mieleeni, että voisikohan jotain tähän liittyvää toteuttaa opinnäytetyönä. Opiskelija tai opiskelijat voisivat keksiä jonkin keinon näiden toiveiden toteuttamiseksi esimerkiksi toiminnallisen opinnäytetyön

kautta. Opiskelijat voisivat myös selvittää mahdollisuuksia ja tarpeita luoda uudenlainen tukiperhepalvelu esimerkiksi neuvolan tai neuvolan perhetyön yhteyteen.

LÄHTEET

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2010. Tutkimushaastattelu, Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hirvilampi, C. 2002. Kohti vahvaa vanhemmuutta, lastentarhanopettajien käsityksiä vanhemmuuden tukemisesta päiväkodissa. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

Hokkanen, T. 2002. ”Sitä eletään sitä eronneen perheen elämää”, Vanhempien ja lasten väliset suhteet. Teoksessa: Kinnunen, U. & Rönkä, A. (toim.) 2002. Perhe ja vanhemmuus, suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kauppi, M & Rautanen, E. 1997. Oikeus hyvään kotiin: Pelastakaa lapset ry ja suomalainen lastensuojelutyö 1922 - 1997. Pelastakaa lapset Ry.

Kauppi, R. & Salo, S. 2011. ”Mukava juttu että on tällästä apua ollu tarjolla”, Tuki-perhe- ja tukihenkilötoiminta lapsiperheiden kokemana. Opinnäytetyö. Seinäjoen ammattikorkeakoulu.

Kinnunen, S. 2003. Anna mun olla lapsi. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Kinnunen, U. & Mauno, S. 2002. Työ ja perhe-elämä vanhempien ja lasten näkökulmasta. Teoksessa: Kinnunen, U. & Rönkä, A. (toim.) 2002. Perhe ja vanhemmuus, suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kiuru, T. Sähköpostitiedoksianto 23.9.2011.

Korhonen, A. (Toim.) 2005. Lastensuojelun tukihenkilön käsikirja. Erityishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ ry.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Lapsi tukiperheessä. Pelastakaa Lapset. Saatavissa:

<http://www.pelastakaalapset.fi/toiminta/lastensuojelutyo/tukiperhetoiminta/lapsi-tukiperheessa/> [Viitattu 25.8.2011].

Lämsä, T., Malinen, K. & Rönkä, A. (Toim.) 2009. Perhe-elämän paletti, vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Mikkola, M. & Niemi, H. 2008. ”Tehtiin yhes paljo ja ne oli paljo läsnä”, tukilasten kokemuksia päättäneestä tukiperhetoiminnasta. Opinnäytetyö. Lahden ammattikorkeakoulu.

Mukkala, J. & Myllymäki, H. 2007. Pelastakaa lapset ry:n järjestämä tukiperhetoiminta lapsen vanhempien näkökulmasta. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Rautiainen, M. (toim.) 2001. Vanhemmuuden roolikartta, syvennä ja sovelle. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

Sinkkonen, J. 2008. Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun. Helsinki: WSOY.

Tuettavat perheet. Pelastakaa Lapset. Saatavissa:

<http://www.pelastakaalapset.fi/toiminta/lastensuojelutyo/tukiperhetoiminta/tuettavat-perheet/> [Viitattu: 25.8.2011].

Tukihenkilö tai tukiperhe. Sosiaaliportti. Saatavissa: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-fi/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/avohuolto/muuttukitoimet/tukihenkilo/> [Viitattu 25.8.2011].

Tukiperhetoiminta – Jaettu kokemus yhteisistä hetkistä, tuesta ja lapsen ilosta!. 2007. Pelastakaa lapset Ry. Saatavissa: http://pelastakaalapset-fi-bin.directo.fi/@Bin/0c3d58befd84caf1b7460de81e5edde5/1317980055/application/pdf/538185/Tukiperhetoiminta_raportti%20%28Paula%20Marjomaa%29.pdf [Viitattu 7.10.2011].

Taskinen, S. 2007. Lastensuojelulaki (417/2007): Soveltamisopas. Stakes: Helsinki.

Tietoa tukiperheenä toimimisesta. Katse lapseen -hanke. Saatavissa:

http://www.pslastensuojelu.fi/esitteet/050810_tietoa_tukiperheena_toimimisesta.pdf [Viitattu 26.8.2011].

Tukiperhe ottaa lapset yökylään, tukihenkilö on lapsen luottoaikainen. Kotkan kaupungin esite tukiperhe- ja tukihenkilötoiminnasta.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 6., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Vanhalakka-Ruoho, M. 2008. Lasten ja nuorten kasvun tukeminen. PowerPoint -esitys. Saatavissa: www.intermin.fi/lh/ita/home.../Vanhalakka_Ruoho_Marjatta_260908.pdf [Viitattu 31.3.2011].

Vanhempien ja huoltajien tukeminen. Sosiaaliportti. Saatavissa:

<http://www.sosiaaliportti.fi/fi->

[FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/vanhemmuudentukeminen/](http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/vanhemmuudentukeminen/) [Viitattu 31.3.2011].

Teemahaastattelurunko

Alkukartoitusta

- Milloin tukiperhesuhde aloitettiin?
- Kuka tukiperhettä ehdotti?
- Mitä olivat syyt toiminnan aloittamiseksi?
- Miten toiminnan aloittaminen sujui?

Lapsen myönteisen kehityksen tukeminen

- Onko tukiperheestä ollut apua siihen tilanteeseen mitä varten se aloitettiin? Millaista?
- Onko lapsenne saanut tukiperheessä kavereita?
- Leikkiikö lapsi tukiperheessä?
- Millaisia virikkeitä lapsenne on tukiperheessä saanut? Mitä hän siellä tekee?
- Onko tukiperhe auttanut lasta löytämään tai kehittämään omia vahvuuksiaan?
- Onko lapsi tukiperheen avulla kiinnostunut jostain uudesta harrastuksesta tai onko tukiperhe mahdollistanut jonkun mielenkiintoisen harrastuksen harrastamisen?
- Luetaanko lapselle satuja tukiperheessä?
- Onko lapsenne oppinut tukiperheessä joitakin arjen taitoja? Millaisia?
- Onko lapsella tukiperheessä säännöllinen päivärytmi?
- Opetetaanko lapselle tukiperheessä hyviä tapoja?
- Mikäli lapsella ei ole lähipiirissään miehiä/naisia, niin löytyykö tukiperheestä miehen/naisen malli?
- Uskotko, että tukiperheessä saadut aikuissuhteet ovat lapselle tärkeitä?

Vanhemmuuden tukeminen

- Tuntuuko tukiperhetoiminnan avulla saamasi oma aika tarpeelliselta?
- Helpottaako saamasi oma aika jaksamista arjessa?
- Mikäli tunnet vanhemmuuden joskus stressaavaksi, niin onko lapsen tukiperheessä käyminen vähentänyt tai lisännyt stressiä?
- Mikäli sosiaaliset verkostot ovat pieniä, saako tukiperheestä tarvittaessa apua ja tukea?
- Tukeeko tukiperhetoiminta vanhemmuuttasi jotenkin muuten?

Muita merkityksiä

- Lähteekö lapsi mielellään tukiperheeseen?
- Kertooko lapsi kotona tukiperheessä viettämästään ajasta?
- Onko tukiperhetoiminnalla joitakin sellaisia merkityksiä lapsellenne jotka eivät ole vielä tulleet esille tässä haastattelussa?

Palautetta

- Tuntuuko tukiperhetoiminta sopivalta tukimuodolta perheellenne?
- Mikä tukiperhetoiminnassa on ollut hyvää ja missä on parannettavaa?
  - Kehitysideoita?

Jos lapsi istuisi nyt tässä, niin mitä hän sanoisi? Esim. mikä tukiperheessä on mukavinta?

HYVÄT VANHEMMAT,

Olen Kymenlaakson ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelija ja teen opiskeluuni kuuluvaa opinnäytetyötä Kotkan kaupungin tukiperhetoiminnasta. Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää millaisena vanhemmat näkevät tukiperhetoiminnan merkityksen alle 10-vuotiaalle lapselleen? Aineiston opinnäytetyöhöni kerään haastattelemalla lasten vanhempia. Niinpä toivoisin että Teillä olisi aikaa ja kiinnostusta osallistua haastatteluun!

Haastattelu voidaan toteuttaa tahtonne mukaan joko kotonanne tai Kotkan sijaishuollon toimistolla (Vesivallinaukio 3, 48600 Kotka). Haastattelu kestää noin yhden tunnin ja se äänitetään mikäli annatte siihen luvan.

Käsittelen saamani haastatteluaineiston luottamuksellisesti, eivätkä yksittäiset perheet tai henkilöt ole tunnistettavissa tutkimusprosessissani. Haastattelu on vapaaehtoinen ja Teillä on oikeus kieltäytyä vastaamasta kysymyksiin.

Valmistuttuaan opinnäytetyöni on luettavissa Internetissä ammattikorkeakoulujen verkkokirjasto Theseuksessa.

Haastattelun yhteydessä Teillä on mahdollisuus antaa palautetta Kotkan sijaishuollon toiminnan kehittämiseksi.

Mikäli haluatte osallistua tutkimukseen, palauta alla oleva kaavake xx.xx.2011 mennessä oheisella palautuskuorella. Vastanneisiin otan yhteyttä mahdollisimman pian. Tutkimukseen mahtuu mukaan korkeintaan kuusi henkilöä.

Ystävällisin terveisin

Sanni Tietäväinen
Kymenlaakson ammattikorkeakoulu

Suostun haastatteluun

Nimi:

Puhelinnumero:

Sähköposti:

HYVÄ SOSIAALITYÖNTEKIJÄ,

Olen Kymenlaakson ammattikorkeakoulun sosiaalialan opiskelija ja teen opinnäytetyötä Kotkan sijaishuollon tukiperhetoiminnasta. Tarkoitukseni on haastatella tukiperheessä käyvien alle 10-vuotiaiden lasten vanhempia. Opinnäytetyöni tilaaja on Kotkan sijaishuolto, jonka kanssa teen yhteistyötä. Olen saanut työtäni varten tutkimusluvan.

Ohessa on kirje joka on lähetetty kriteerit täyttävälle perheille. Siinä on lisätietoa opinnäytetyöstäni ja sen toteutuksesta.

Ystävällisin terveisin

Sanni Tietäväinen
Kymenlaakson ammattikorkeakoulu

KOTKAN KAUPUNKI

Hyvinvointipalvelut
 PL 205 (Kustaankatu 2) 48101 KOTKA
 puh. (05) 234 51 www.kotka.fi

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS Tieteellinen tutkimus tai opinnäytetyö	
1	Tutkimuksen nimi Tukiperhetoiminnan merkitys alle 10-vuotiaalle lapselle vanhemman näkökulmasta
2	Tutkimuksesta vastaava tutkija/tutkijat, tutkijaryhmä, tutkimusorganisaatio Sanni Tietäväinen Kymenlaakson ammattikorkeakoulu Sosiaali- ja terveysala
3	Tutkimuksen suorittajat ja tutkimuksen suorituspaikka (nimi, virka/työ, virka-/työpaikka, yhteystiedot) a) tutkimuksen vastuullinen johtaja tai tutkimuksesta vastaava ryhmä Sanni Tietäväinen opiskelija Kymenlaakson ammattikorkeakoulu b) opinnäytetyön ohjaaja Kymenlaakson ammattikorkeakoulu Marita Saura c) tutkijat, joille lupaa haetaan Sanni Tietäväinen, Kymenlaakson ammattikorkeakoulu d) tutkimuspaikka ja osoite Kotkan sijaishuolto, Vesivallinaukio 3, 48600 Kotka
4	Yhdyshenkilö (nimi, osoite, yhteystiedot) Sanni Tietäväinen Kymenlaakson ammattikorkeakoulu
5	Tutkimuksen luonne (asiakkaisiin/henkilökuntaan kohdentuva, haastattelu/kyselytutkimus) Asiakkaisiin kohdentuva haastattelututkimus
6	Tutkimuksen kestoaika (kertaluonteinen tutkimus/seurantatutkimus) Kertaluonteinen tutkimus

7	<p>Tutkimussuunnitelman tiivistelmä</p> <p>Kyseessä on Kymenlaakson ammattikorkeakoulun sosiaalialan opiskelija Sanni Tietäväisen opinnäytetyö jonka on tilannut Kotkan sijaishuolto. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää minkälaisena tukiperheoiminnassa asiakkaana olevien perheiden vanhemmat näkevät tukiperheoiminnan merkityksen lapselleen. Mukaan opinnäytetyöhön otetaan perheitä joissa on alle 10-vuotias lapsi/lapsia. Rajausta johtuu lastentarhanopettajan kelpoisuuteen tähtäävien opintojen opinnäytetyölle asetetuista rajoituksista. Tutkimusote on kvalitatiivinen. Aineisto kerätään teemahaastattelemalla vanhempia. Teemahaastattelu on menetelmä joka sopii aineistonkeruumenetelmäksi erityisesti silloin, kun halutaan selvittää ihmisten tulkintoja asioista sekä heidän asioille antamia merkityksiä. Opinnäytetyön teoreettisessa osuudessa keskeisiä aiheita ovat tukiperheoiminta, tukiperheoiminnan asiakkuus, tukiperheoiminnan tavoitteet, vanhemmuus, sen tukeminen ja vanhempien voimavarat.</p>
8	<p>Tutkimusmenetelmän kuvaus</p> <p>Kyseinen opinnäytetyö on tapaustutkimuksen tyyppinen ja haastateltavia on tarkoituksena saada 4 - 6. Lopullinen haastateltavien määrä selviää kun tiedämme kuinka moni mahdollisista haastateltavista suostuu haastatteluun. Haastateltavien hankkiminen toteutetaan niin, että Kotkan sijaishuolto lähettää haastattelupyyntökirjeet perheille joiden alle 10-vuotiaalla lapsella on tukiperhe. Haastatteluun halukkaat perheet ilmaisevat halukkuutensa Kotkan sijaishuollolle, jonka jälkeen opinnäytetyötä tekevä opiskelija saa halukkaiden perheiden yhteystiedot jotta haastattelun ajankohdasta ja paikasta voidaan sopia. Haastattelut toteutetaan joko perheen kotona tai sijaishuollon tiloissa haastateltavan toivomuksen mukaan. Haastattelut äänitetään ja äänitetty aineisto litteroidaan. Litteroinnin jälkeen aineisto teemoitellaan teemahaastattelun teemojen mukaisesti. Teemoitellusta aineistosta kirjoitetaan yhteenvedot jotka vastaavat tutkimusongelmaan ja -kysymyksiin.</p>
9	<p>Tutkimuksessa käytettäväksi pyydetty aineisto (asiakirjatiedot)</p> <p>Ei pyydetä käytettäväksi aineistoa.</p>
10	<p>Muut tutkimuksessa käytettävät tiedot (muut asiakirjatiedot, tutkittavilta haastatteluin/kyselyin saatavat tiedot)</p> <p>Tutkittavilta haastatteluin saatavat tiedot</p>
11	<p>Tutkimusrekisterin tietotyypit</p> <p>a) Tutkimusrekisteriin kerättävät henkilön yksilöintitiedot eriteltyinä</p> <p>Ei kerätä tutkimusrekisteriin henkilöiden yksilöintitietoja</p>
b)	<p>Muut tiedot ja tietotyypit</p>

12	<p>Tutkimusaineiston suojaus, arkistointi ja hävittäminen (salassa pidettävän tiedon käsittely, suojaus, käytön valvonta, hävittäminen)</p> <p>Haastateltavat asiakkaat antavat luvan haastatteluun ja sen äänittämiseen. Analysoidussa aineistossa ja valmiissa opinnäytetyössä haastateltavat eivät ole tunnistettavissa. Kaikki tutkimusaineiston suojaamiseen, arkistointiin ja hävittämiseen liittyvä tapahtuu lain, ohjeiden ja tutkimuseettisten periaatteiden mukaisesti yhteistyössä sijaishuollon kanssa.</p>
13	<p>Tutkimuksen mahdollinen ulkopuolinen rahoitus</p> <p>Tutkimuksella ei ole ulkopuolista rahoitusta.</p>
14	<p>Tutkimustulosten hyödyntäminen (julkaiseminen ym.)</p> <p>Valmis opinnäytetyö julkaistaan ammattikorkeakoulujen verkkokirjasto Theseuksessa. Lisäksi Kyamk kustantaa työstä kaksi painettua versiota, toinen opiskelijalle ja toinen Kyamk:n arkistoon. Mikäli tilaajataho haluaa oman painetun kappaleen, sen on mahdollista kustantaa itselleen sellainen.</p>
15	<p>Sitoumukset</p> <p>Sitoudun siihen, etten käytä saamiani tietoja potilaan/asiakkaan tai hänen läheistensä vahingoksi tai halventamiseksi tai sellaisten muiden etujen loukkaamiseksi, joiden suojaksi on säädetty salassapitovelvollisuus enkä luovuta saamiani salassa pidettäviä henkilötietoja sivulliselle.</p> <p>Päiväys _____ Allekirjoitus _____ _____ Nimen selvennys _____</p> <p>Päiväys _____ Allekirjoitus _____ _____ Nimen selvennys _____</p> <p>Päiväys _____ Allekirjoitus _____ _____ Nimen selvennys _____</p> <p>Päiväys _____ Allekirjoitus _____ _____ Nimen selvennys _____</p> <p>Päiväys _____ Allekirjoitus _____ _____ Nimen selvennys _____</p>
16	<p>Liitteet Tutkimussuunnitelma Tutkimusta varten myönnettyt muut luvat</p>

	<p>Luonnos rekisteriselosteeksi Malli tutkimushenkilöille annettavasta yhteydenotto- ja informointikirjeestä (liitteenä tutkimussuunnitelmassa) Malli tutkimushenkilöiltä pyydettävästä suostumuksesta (liitteenä tutkimussuunnitelmassa) Muut liitteet</p>
17	<p>Päiväys, hakijan allekirjoitus ja osoite</p> <p>Päiväys _____ Allekirjoitus _____ _____ Osoite _____</p>
18	<p>Päiväys ja vastaavan ohjaajan allekirjoitus</p> <p>Päiväys _____ Allekirjoitus _____ _____ Nimen selvennys _____</p>
19	<p>Tutkimuslupahakemus toimitetaan osoitteeseen</p> <p>Kotkan kaupunki/Hyvinvointipalvelut Kirjaamo PL 205, 48101 KOTKA</p>
20	<p>Hyvinvointipalvelujen tehtävälueen johtoryhmän lausunto Kokouspäivä ja asianumero:</p>
21	<p>Tutkimusluvan myöntämistä koskeva päätös</p> <p>Päiväys _____ Viranhaltijan allekirjoitus _____ Nimenselvennys _____ Tehtävänimike _____</p>

Kotkan kaupunki/Hyvinvointipalvelut
PL 205 (Kustaankatu2), 48101 KOTKA
puh. (05) 234 51, faksi (05) 234 5226
kirjaamo@kotka.fi
www.kotka.fi

KOTKAN KAUPUNKI Hyvinvointipalvelut Sosiaalihuollon vastuualue Sosiaalijohtaja	VIRANHALTIJAPÄÄTÖS § 16.5.2011	26	Sivu 1
---	---------------------------------------	----	---------------

---

Dnro SOTE: 77/2011

Tutkimuslupa/Sanni Tietäväinen

Valmistelija: Sosiaalijohtaja Marja-Liisa Grönvall

Sanni Tietäväinen on anonut tutkimuslupaa aiheesta "Tukiperhetoiminnan merkitys alle 10-vuotiaalle lapselle vanhemman näkökulmasta" Opinnäytetyön ohjaajana toimii Marita Saura, Kymenlaakson ammatikorkeakoulu.

Liitteenä tutkimuslupahakemus.

Päätös: Tutkimuslupa myönnetään anomuksen mukaisesti.

Toimeenpano:

Ote: Sanni Tietäväinen

Oikaisuvaatimusohjeet

Sosiaalijohtaja

Marja-Liisa Grönvall

Tämä pöytäkirja on yleisesti nähtävänä 7.6.2011, kaupungintalo 4. kerros